

מחוברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קע"א | פרשת תצוה | תשפ"ד

לונדון		ניו יורק		בני ברק		ירושלים		זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
בגמ"ח	אימת השבוע	בגמ"ח	אימת השבוע	בגמ"ח	אימת השבוע	בגמ"ח	אימת השבוע	
18:44	18:21	18:52	18:30	18:47	18:11	17:11	18:50	18:09
	17:13		17:21					16:56

חשיפה: מי אמר שיש לו קבלה בידו שבסיס ההלכה הוא נודע ביהודה וחתם סופר, ודבריהם הם כדברי התוספות | עמ' י"ט

סגולה: סגולה להבנת התורה להתפלל על הגאולה | עמ' ב'

אקטואליה: בגדים וחפצים שנשארים מטיול וכדו' ואין להם דורש, האם מותר לקחתם? | עמ' י"ב

השבוע בגליון:

פנינים ואמרות פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

הבעלי בתים כשומרי חנם והרב כשומר שר...

ונשא אהרן את עון הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לכל מתנת קדשיהם וגו' (כח, לח).

מספרים שהגאון רבי זרח איידליץ זצ"ל שהיה מתנגדו של בעל הגה"ק הנודע ביהודה זצ"ל בעת שניהן כרבה של העיר פראג, הוכיח אותו פעם אחת, מדוע אינו משגיח יותר על בני עירו בפראג ועל מעשיהם הרעים. וכאשר ענה הנודע ביהודה, שגם עליו בתור בעל הבית של העיר מונח החוב של הוכח תוכיח כמו עליו, כעס ר' זרח ואמר, הלא כבודו מקבל פרס מן העיר, והכתוב אומר בפירושו "ונשא אהרן את עון הקדשים לכל מתנות קדשיהם", נמצא שעוון הקדשים נושא רק האיש שמקבל מתנות מן בני העיר.

ובשיטתו של בעל הנודע ביהודה היה מחזיק גם הגאון ר' יאשע בער מברסק זצ"ל, דבאמת לעולם חוב על הבעלי בתים היראים שבכל עיר לדאוג עבור כל העניינים הנוגעים לדת כמו על הרב של העיר, והחילוק הוא רק בזה שה'בעלי בתים' נחשבים לשומר חנם והרב הוא שומר שר.

לקט דברים של טעם

פלאי הכתב - החרוצות על גבי האבנים

פתוחי חתם תפתח את שתי האבנים על שמת

או נתקלקלו זיוון והדרן של האבנים רק נחרצו מעבר השני בצד שהי' שוככות בתוך המשבצות כלפי פנים ונחרצו הפוכות (פיתוחי חותם) ומפני שהאבנים הטובות טבעו כמו זכוכית הנראה להדיא מעבר השני, לכן נראה על צד האבן כלפי חוץ כתב ישר מפורש כמו על כל זכוכית שאם נכתב או נחרץ מעבר השני הפוך מצד השני ישר, ולכן נחרצו כפיתוחי חותם בהפך ונגד העם נקרא ישר.

וזהו שאמר הכתוב "והאבנים תהיינה על שמות בני ישראל" שהאבנים היו מלמעלה והכתב נחרץ מתחתיו מצד פנים בתוך המשבצות.

מהר"ל דסקין

בני ישראל וגו' (כח, יא). וברש"י כתרומתו כתב מפרש כגלוף דעזקא, חרוצות האותיות בתוכן כמו שחורצין חותמי טבעות, שהם לחתום אגרות, כתב ניכר ומפורש.

לפי פרש"י משמע אותיות חריצות כמו בטבעת שחותמים על שעוה או בצבע כידוע. אבל לפי זה הי' האותיות חרוצות הפוכות (כמו נון הפוכה אשר בחומש הפקודים) כדי שעל השעוה יצא ישר ככתבן. גם יש לדקדק על מה שכתוב 'והאבנים תהיינה על שמות בני ישראל' אשר לפי הפשט הי' צריך לכתוב 'ושמות בני ישראל תהיינה על האבנים'.

ולכן צריך לפרש שהשמות שנכתבו על האבנים לא נחרצו על פני האבנים כלפי חוץ, כי

מסר מספרי אביר יעקב לפרשת השבוע עמ' כ'

פניני אביר יעקב עמ' ו'

רימונים למה באו?

ופעמני זָהָב פְּתוּכִים סָבִיב (כח, לד). פרש"י זגין עם ענבלים שבתוכם, בין שני רימונים פעמון אחד ודבוק ותלוי בשולי המעיל.

הרמב"ן חולק עליו, והקשה א"כ לאיזה תועלת היו הרימונים, ולמה לא עשו כצורת תפוחים, ולכן פירש שהי' כרימונים חלולים ופתוחים, ובתוכם היו הפעמונים, פעמון בתוך רימון, והיו הפעמונים נראים מתוך הרימונים, עכ"ד.

ולי הצעיר נראה, דהרימונים היו משמשים שיהי' הפסק בין פעמון לפעמון, שלא יכה פעמון את חבירו ויבלבל קול הענבל שבוג, וע"י הרימונים יהי' נשמע יפה קול פעמון שמוציא הענבל בקשקושו.

דברי יחזקאל (שינווא)

מזכירים יצי"מ בלילות - בזמן של חושך

וְשִׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִיִּיתִי לָהֶם לְאֱלֹקִים. וַיִּדְעוּ כִּי אֲנִי ה' אֱלֹקֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשִׁכְנִי בְּתוֹכָם אֲנִי ה' אֱלֹקֵיהֶם (כט, מה-מו). וברש"י לשכני בתוכם. על מנת לשכון אני בתוכם.

וצריכין להבין מה בעי רש"י ז"ל בזה להשמיענו, וגם הכתובים בעצמם נראים כמו כפל הלשון על מה שאשמיענו מענין יציאת מצרים גם בזה.

ו"ל על פי דברי הרה"ק רבי אשר מראפשיץ זצ"ל (מובא בתפארת בנים לאאמו"ר הרה"ק זצ"ל על הגדה של פסח בקידוש) לפרש "תחילה למקראי קודש", כאשר ירצה אחד להמשיך ולקרוא הקדושה על עצמו ונפשו, היינו לקדש ולטהר ופן יפול לבו מרוב עוונותיו לאשר לב יודע מרת נפשו, אז "זכר ליציאת מצרים", מכיר את

עצמו, כי במצרים היו ערום ועריה ומקום הערווה זוהמא, במ"ט שערי טומאה, ועם כל זה בפעם אחד יצאו משם ונכנסו בפעם אחת לקדושה ואור גדול, ועל ידי זה יתחזק לבו להיכנס ולעלות בקדושה, עד כאן דבריו הקדושים.

וזהו שאמר "ושכנתי בתוך בני ישראל", היינו גם בבחינת אני ה' השוכן אתם בתוך טומאתם (עיין יומא נו:). והייתי להם לאלקים וידעו כי אני ה' אלקיהם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לשכני בתוכם.

וזהו שפירש רש"י "על מנת", כמו דקיימא לן (גיטין עד). כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי. "לשכני בתוכם" כנזכר כי זהו תחילה למקראי קדש זכר ליציאת מצרים, לאשר כן היה ביציאת מצרים כי תיכף ומיד נכנסו לבחינת הקדושה לשכון בתוכם השם יתברך, אני ה' אלקיהם.

חיים ושלום (להגה"ק ממונקאטש זצ"ל)

סגולת השבוע

סגולה להבנת התורה להתפלל על הגאולה

וְאִתָּה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ וְגו' (כו, כ).

כתב רבינו האוה"ח הק': "ובדרך רמז יתבאר הכתוב על דרך מאמר הובא בספר זוהר חדש (בראשית ח) כי ד' גלויות של ישראל כל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד, גלות הראשון נגאלו בזכות אברהם אבינו עליו השלום, ב' נגאלו בזכות יצחק, ג' בזכות יעקב, והד' תלוי בזכות משה ולזה נתארך הגלות כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצות אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה... עכ"ל.

כתב הרה"ק הבני יששכר בספרו אגרא דפרקא (אות יב): "נראה לי כשילמוד האדם איזה דבר ואינו מבין, יתמרמר על הגלות ויתפלל על הגאולה, עי"ז יתעורר דעתו להתבונן מה שלא ידע... והנה תתבונן, הדעת שבכל איש הישראלי המתבונן בתורה הוא ניצוץ ממשה (כשארז"ל [שבת קא]. משה שפיר קאמרת), וכאשר האדם אינו מבין בדעתו איזה ענין בתורה הנה הוא מגודל הגלות של בחינת משה שבתוכו, וכאשר יתפלל על הגאולה, כשמתעורר בחינת גאולה מתעורר גאולה גם לבחינת משה דאתתרך רוחיה וישוב ויתבונן.

והנה תשכיל ותדע מה שארז"ל (במדרש תהלים קלו, י) כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו כאלו נחרב בימיו. דקשה הלא רבים וכן שלמים יסודי עולם הלכו למנוחות עולם ולא נבנה ביהמ"ק בימיהם, אבל באמת שבונים בכל עת ביהמ"ק כל אחד חלקו השייך לנשמתו, וכל מי שלא נבנה בימיו כאלו וכו', על כן כאשר האדם אינו מבין התורה בדעתו הוא שחלק ביהמ"ק שלו עדיין לא נבנה מגודל חטאו, הנה ישוב אל ה' על עוונותיו ויתמרמר על הגלות ויתפלל על הגאולה ותתחזק דעתו ויראה פלאות מה שלא ידע עכ"ל.

בהגהות אגרא דצבי (שם, ב) להגאון רבי הירש מייזליש אבד"ק וייצען, הוסיף לפרש בזה מאמרם ז"ל בתענית (ל): כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, והקשו המפורשים היה לו לומר יזכה ויראה דהרי אינו רואה תיכף.

ולהנ"ל י"ל, דהנה ידוע דהגאולה העתידה תהי' בזכות לימוד התורה וכדאיתא בב"ב (דף ח.ה) אי תנו כולהו עתה אקבצם [אי ילמדו כולם - עכשיו אקבצם מן הגלות], וכדאיתא באור החיים הק' (הנ"ל) שכתב הטעם, שכיון שהגאולה העתידה תהי' בזכות משרע"ה, על כן אינו חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה, עיי"ש. ולפי"ז יש לבאר הכוונה 'כל המתאבל על ירושלים' והיינו המתפלל על הגאולה 'זוכה ורואה' ר"ל שזוכה ורואה בתוה"ק מה שלא הבין עד עתה כדברי האגרא דפרקא, וממילא מתרבה הדעת בתוה"ק ועי"ז יזכה לראות גם בשמחתה, וכדברי האוה"ח הק' הנ"ל, דעי"ז גורם התקרבות הגאולה כנ"ל. עוד יבאר בזה כמין חומר מה שאנו מבקשים "יהי רצון שבינה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך" דלכאורה אין שייכות בין ב' הבקשות, ולפי דברי האגרא דפרקא נפלאים הדברים, דעל ידי שיבקש ויתפלל על הגאולה יזכה ל"ותן חלקנו בתורתך" עכ"ד, ודפ"ח.

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

חֲכָמֵי לֵב:

ילד עם 'לב זהב' השכיל לרומם ילד מרושל ומסכן ולהכניס אותו למרכז החברה, הסכיתו ושמעו:

תגידו אתם; האם התערבות המחנך, או איש צוות אחר, היה מסוגל להשיג תוצאות טובות יותר? הייתה לו לנתי סייעתא- דשמיא לא רגילה שעלה בדעתו של ילד בן 6 לחלץ אותו ממצר, וליזום עבורו שורת פעולות שהעמידו אותו על דרך-המלך.

כאן ההזדמנות להזכיר ולהדגיש עד כמה "חרם חברתי" שמצוי לפעמים בקרב ילדים הוא דורסני והרסני. ומי יודע לספור כמה אנשים לא הצליחו בחיים, בגלל הטרואמה של חרם שעבר עליהם בילדותם.

כן. תשאלו מומחים והם יאמרו לכם שזה יוצר בנפש לא פחות מאשר טראומה!

ובחזרה לסיפור:

התרגשנו מאוד לשמוע מהילד את ה'הפי-אנד' (הסיום הטוב) של הסיפור שהיה בתחילתו כה עצוב. הערכנו את השקעתו וטוב-ליבו, ציינו אותו בסכום כסף ושלחנו אותו למכולת השכונתית כדי לקנות "ממתק מיוחד - לילד מיוחד - עם מידות כאלו מיוחדות!"

נציין כאן שאנו מתגוררים בשכונה "מתחדדת". לעת-עתה אנחנו מהמשפחות החרדיות הבודדות בשכונה. לאחר מחשבה החלטתי ללכת איתו למכולת, כדי שיקבל את מלוא תשומת הלב שבהחלט מגיעה לו.

המוכר במכולת הוא יהודי שעדיין איננו שומר תורה ומצוות. כאשר היינו בחנות שיתף אותנו הילד בסיפור של נתי לפרטי- פרטים.

בתגובה פרץ המוכר בבכי מר, כמו ילד קטן, וסיפר: 'גדלתי כמו החבר שלך נתי עד גיל 12! חבל שבכיתה שלי לא היו ילדים שומרי תורה ומצוות ועם לב כמו שלך אשר יכלו להציל אותי!'

מרוב התרגשות החליט המוכר לתת מתנה לילד, אך הוא ידע שאנחנו ההורים לא נוותר על הזכות

שלנו להעניק לו מתנה בעצמנו.

כך זכה הילד בשתי מתנות.

ובעוד מתנה: כל הצלחתו של נתי בחיים, תיזקף תמיד לזכותו!

(גל' איש לרעהו)

ברצוני לשתף את הקוראים הנכבדים בסיפור שאירע עם הילד שלנו. הוא בסך הכל בן 6 אבל למרות גילו הצעיר הצליח ללמד אותנו משהו. הוא כבר לומד כמובן בתלמוד-תורה. יום אחד חזר הביתה וסיפר שלאחד הילדים בכיתה אין חברים. ולא עוד, אלא הרבה ילדים צוחקים עליו. דבר מצוי, לצערנו.

אך גם בימים הבאים הדבר חזר על עצמו. הילד מספר איך פוגעים באותו ילד, אומרים לו שהוא לא נקי וכדו'. בקיצור, סיפור של קרבן-חברתי.

כיון שכן ניצלנו את ההזדמנות לשוחח עם הילד על מעלת הדאגה לחבר, ועל ענייני "בין אדם לחבירו". אינו דומה הדבר כאשר לומדים נושא "תיאורטי", לעומת דבר מעשי עד מאוד!

כבר למחרת חוזר הילד ובפיו זמירות חדשות, ואופטימיות: הוא ניגש מיזמתו לילד ה"נרדף" - נקרא לו 'נתי' (שם-בדוי) לצורך הענין - והציע לו ללכת ביחד לשטוף את הפנים. הוא גם הסביר לו שזה חשוב שכל החברים יהיו נקיים.

באותו יום, כאשר יצאו להפסקה טרח הילד שלנו "לתפוס" את ה"בימבה" הכי טובה והכי מבוקשת. אבל הוא לא לקח אותה לעצמו, אלא מסר אותה לנתי והציע לו לנסוע וליהנות בחצר ביחד.

לא יאמן. ילד קטן עם תפיסה כל-כך בוגרת. בדרך-כלל ילדים בגיל הזה מתקשים לסגל לעצמם תפיסה סביבתית, להבחין בזולת וכו'. בגיל צעיר הם עסוקים עם עצמם - הזמן והניסיון מלמדים אותם להציץ החוצה לכיוון הזולת. אבל כאן ילד בגיל 6 בלבד קלט שהאחריות מוטלת עליו: לשבור את הבידוד החברתי שנכפה על אחד הילדים בכיתה, והוא יזם בעקביות פעולות שיגרמו לכך.

ולא עוד אלא שהדברים נעשו בחכמה.

אין ספק: יש לו לב גדול וטוב!

וכך, מידי יום ביומו, חזר הילד וסיפר איך הוא שיתף את נתי במשחק כזה או אחר.

כעבור שבועיים חזר הילד הביתה והכריז בהתרגשות: "נתי נהיה מלך- הכיתה!" מסתבר שרצף הפעולות במטרה לשתף את נתי במשחקים ו"לדחוף אותו קדימה" גרמו לכך ששאר ילדי הכיתה התחילו להסתכל על נתי באור- אחר. הזלזול בו פסק, ולאט לאט גם התחילו לכבד אותו ולהבחין במעלותיו!

המוכר במכולת הוא יהודי שעדיין איננו שומר תורה ומצוות. כאשר היינו בחנות שיתף אותנו הילד בסיפור של נתי לפרטי- פרטים. בתגובה פרץ המוכר בבכי מר, כמו ילד קטן, וסיפר: 'גדלתי כמו החבר שלך נתי עד גיל 12! חבל שבכיתה שלי לא היו ילדים שומרי תורה ומצוות ועם לב כמו שלך אשר יכלו להציל אותי!'

וְהָיָה כְּנֶגֶן הַמִּנְגָן:

האברך שנסע כל יום שישי לשמח חולים בבתי החולים בירושלים עם כלי האקורדיון, זכה להחיות מתים ע"י נגינתו הסכיתו ושמעו:

קוראים לה אין קול ואין עונה ואין קשב, אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה, וכך במשך שבועות עד שמספר הרופאים כבר התיאשו מתרדמתה. נכנס הרב ד. לחדרה ומתחיל לזמר באקורדיונו את שירי שבת, והנה האחות רואה שהחולה מחייכת חיוך קל, עדיין היא לא מגיבה אבל היא מחייכת בחיוך קל. האחות קראה מיד לאחת מבנות המשפחה, והראתה לה את החיוך שניסך על פני האם הקשישה בעת שמיעת קול הנגינה. הרב ד. התעכב קצת בחדר כאשר ראה את השמחה שיש לבני המשפחה והחיוך הנסוך על פני האם, ומשם המשיך הלאה לקיים את מנהגו הקבוע.

עוברים עוד ששת ימי המעשה ושוב הרב ד. לא שוכח את מה שאירע שבוע שעבר ומיד מנצנצת בו מחשבה לצעוד ישר לאותו חדר, ושוב הוא רואה את החולה שוכבת מורדמת ללא כל תגובה. פותח הרב ד. את האקורדיון ומתחיל לנגן שירים שמחים המשמחים אלוקים ואנשים, ושוב חוזרת על עצמה ההצגה, והחולה מחייכת כעת חיוך יותר רחב משבוע שעבר, גם העיניים מחייכות קצת ונהנות משירי השבת האהובים, וכך הרב ד. ממשיך לנגן 10 דקות, וגם כמה אחיות מהמחלקה נכנסו לראות את הנס, ומשם המשיך הרב ד. ליתר הקומות.

בשבוע שלאחר מכן מופיע הרב ד. שוב באותה קומה ובאותו חדר, וכאן ציפתה לו הפתעה. שם הופיע כבר בן החולה, אדם מבוגר אשר חיכה לראות במו עיניו את אמו מחייכת. והיה כנגן המנגן ותהי עליה רוח ה', כאשר הרב ד. התחיל לנגן עם האקורדיון, האם התחילה שוב לחייך חיוך רחב, וגם עיניה התמלאו בחיוך רחב, והנה בפתע פתאום האם פוקחת עיניה בעת השירה, מביטה בחיוך לעבר המנגן הרב ד. ומסמנת עם ידיה שימשיך לשורר ולא יעזוב אותה, וכך שר הרב ד. במשך חצי שעה, עד שהחלה האם לדבר עימו, ולהודות לו על אשר שימח אותה בכל נפשה והחיייה אותה ממש.

הבן של החולה אשר התפעל מתחיית המתים אשר אירעה לאימו, שואל את הרב ד. למנהגו, והוסיף לשאול אותו איך כבודו מגיע לכאן, וכאן מספר לו הרב ד. שבעבר היה ברשותו רכב ששימש אותו נאמנה, עד אשר הרכב החליט לשוב לעולמו, עולם הגרוטאות, ומאז הוא נגרר ברגליו. הבן שומע

את הרב ד. ואומר לו: "אתה חייב רכב! כמה כבר עולה רכב? מאה אלף ש"ח, קח צ'ק על סכום זה ותקנה לך רכב". לקח הרב ד. את הצ'ק ורכש בו רכב חדש, ומאז הוא מגיע עם הרכב לעבר בתי החולים.

והעיקר הוא שבשבוע לאחר מכן האם כבר לא היתה בבית החולים. היא שבה לביתה ולבני משפחתה, שידעו להעריך את הניגון המחייה נפשות, כן ירפא ה' את כל חולי עמו ישראל.

(הרב צבי נקר שליט"א הובא בגל' פניני בית לוי)

מוצאי שבת פרשת חיי שרה תשפ"א - פרשת השידוכים, התקיימה מסיבת אירוסין בפאתי שכונת הר נוף בעיר הקודש בירושלים, במתכונת מצומצמת כאשר יתכן לפעמים שהשמחה איננה שלימה, כדי לשמור על הנחיות הבריאות שהיו באותו זמן, ולקיים מצוות 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם'.

אחד השכנים ששמע את קול השירה הבוקעת מפי משפחת הכלה מתוך כותלי הבית, ירד באופן ספונטני כדי לשמח את המשפחה המאושרת עם אקורדיון כבד והתחיל להנעים את הערב.

נתתי עיני וקנאתי במצווה הגדולה שנפלה בחלקו של אותו שכן מבוגר. אין לו מושג כמה הוא שינה את האווירה שהיתה לפני כן מלאחריה. איזו זכות נפלה בחלקו להיות ממשמחי אלוקים ואנשים, בצורה כה מושלמת, ושאלתי את אחד השכנים מרחוב 'חי טייב', מה הסיפור של האיש עם האקורדיון, שזכה לשמח חתן וכלה במקום הנכון. וכך התברר:

אותו אברך קיבל על עצמו לשמח מידי יום שישי את המאושפזים בבתי החולים, וכך הוא לקח עמו את הרכב הישן שברשותו שבקושי נוסע, אבל נוסע, והיה לוקח עימו את האקורדיון הכבד וכך היה נוסע לבתיה חולים בירושלים, שר שירי שבת וחג ועוד, והיה מנעים לחולים את שהותם. כך היה מנהגו.

עד שיום אחד המכונית המדוברת שכבר ככה לא היתה במצב טוב שבקה את חייה. כל תיקון לרכב עלה יותר מעלות הרכב עצמו, כך שלא היה משתלם לתקנו, אבל מצד שני חשב האיש לעצמו, הרי קיבלתי על עצמי לשמח חולים, ואיך אסחוב את האקורדיון הכבד, ואני בגיל לא צעיר עד לבית החולים עם שני אוטובוסים, מה עושים? מספר השכן בשמו של אותו אברך, לא וויתרתי!

החלטתי בהחלטה קשה שאני ממשיך את מנהגי למרות שאין לי רכב כלל, ואני אצטרך לסחוב את האקורדיון בכוחות עצמי בשמש ובגשם ולהיסחב בשני אוטובוסים, למרות הקושי שבדבר קבלה זו קבלה ויהי מה.

וכך המשיך המנהג כמה שנים. הרב ד. נגרר בין אוטובוסים וממתין עד שהקו הראשון מגיע, ויורד והולך עד לתחנה השניה ושם הוא ממתין הלאה, עד שהאוטובוס מחליט להגיע, בימי שישי הקצרים והמגושמים בקור ירושלמי, ועולה לקו השני ומשם

הוא ממשיך לעבר בית החולים בהליכה רגלית, שם עולה הרב ד. בתוככי מסדרונות בית החולים וממשיך מחדר לחדר ומנגן את ניגוניו בחן מיוחד לשמחת כולם. כך עולה עוד קומה ועוד קומה עד שהוא גומר את המסלול בבית החולים שערי צדק, ומשם הוא ממשיך לעבר בית החולים הדסה וכמעשהו בראשונה כך מעשהו באחרונה.

בתקופה האחרונה, נכנס הרב ד. לחדרה של חולה אחת שנכנסה לתרדמת, ולא הגיבה לכל הסובבים אותה, בין לרופאים ובין לקרובים אליה, וכל אשר

הבן של החולה אשר התפעל מתחיית המתים אשר אירעה לאימו, שואל את הרב ד. למנהגו, והוסיף לשאול אותו איך כבודו מגיע לכאן, וכאן מספר לו הרב ד. שבעבר היה ברשותו רכב ששימש אותו נאמנה, עד אשר הרכב החליט לשוב לעולמו, עולם הגרוטאות, ומאז הוא נגרר ברגליו. הבן שומע את הרב ד. ואומר לו: "אתה חייב רכב! כמה כבר עולה רכב? מאה אלף ש"ח, קח צ'ק על סכום זה ותקנה לך רכב". לקח הרב ד. את הצ'ק ורכש בו רכב חדש, ומאז הוא מגיע עם הרכב לעבר בתי החולים

וּנְהַפּוּךְ הוּא:

נעין שמחת פורים קטן באמצ'סלב, כשניצלו הסוחרים היהודים מעלילה שפילה:

לו האחרון על פרשת 'המרד באמצ'סלב' ועל אמצעי הענישה שהורה לנקוט נגד הסוחרים המעורבים ב'מרד' ושאר יהודי העיר. "הלזה ייקרא מרד?!", תמה השר בקול-רם והוסיף, "סבורני, הוד מעלתו, כי תיאור המאורע לוקה בהגזמה פרועה". בינו לבין עצמו כבר החליט שר-הפנים לעכב את ביצוע הענישה.

בינתיים ניתנה שהות נוספת לראשי היהדות ברוסיה, אשר הוסיפו להפעיל את השפעתם על גורמים רמי-דרג במדינה. הם הגיעו ליורש העצר, הנסיך אלכסנדר, ולאחיו קונסטנטין, והצליחו לשכנעם כי מדובר בהאשמת-השווא. הם אף טענו באוזניהם, כי אם ייוודע בעולם שיהודי אמצ'סלב 'מרדו' בצאר, כדברי המלעיזים, יושם הצאר ללעג ולקלס וחוסנו של השלטון הרוסי כולו ייפגע.

בניו של הצאר העלו את הדברים לפני אביהם, אשר ניאות לשגר לאמצ'סלב שליח מיוחד, כדי שייכנס לעובי הקורה ויוציא את האמת לאור. לתפקיד נבחר הנסיך טרובוצקי. קודם צאתו לדרך נועד עמו שר-הפנים ומסר לו את נקודת-מבטו על הפרשה.

לנסיך טרובוצקי לא נדרש זמן רב כדי להבין כי פרשת 'המרד' של הסוחרים היהודים באמצ'סלב בשקר יסודה. יתרה מזו, הוא אף גילה כי הרובים הישנים שצורפו לדוח שחיבר מפקד יחידת הפקחים, נגנבו על-ידו או על-ידי מי מאנשיו ממחסן נשק צבאי.

בתוך זמן קצר חיבר הנסיך טרובוצקי דוח משלו על האירוע. הדוח נשלח אל הצאר, וזה מיהר לבטל את העונשים שהטיל קודם-לכן על יהודי אמצ'סלב. לעומת זאת, מעליל העלילה לא יצא נקי מהפרשה. הוא הואשם בהטעיית הצאר ובבידוי עובדות וראיות, והוענש בהתאם.

ליהודי אמצ'סלב הייתה אורה ושמחה. היום שבו ביטל הצאר את העונשים הכבדים, היה להם לכעין פורים קטן.

(גל' שיחת השבוע)

הסיפור קרה בימי שלטונו של הצאר הרוסי. התעשייה הרוסית הייתה אז בשפל, ואיכות תוצרתה - ירודה. אין פלא אפוא כי רבים נשאו את עיניהם לסחורות מיובאות מארצות חוץ. אולם המכס שהטילו השלטונות על סחורה מיובאת היה גבוה כל-כך, עד כי רק העשירים היו מסוגלים לקנותה.

על רקע זה פרח ושגשג שוק הברחות. השלטון הרוסי השקיע מאמצים רבים כדי להילחם בהברחות. פקחים חמורי-סבר שוטטו בשווקים וניסו לאתר סחורה מיובאת וללכוד סוחרים מעלימי מכס. מי שעבר על החוק ונתפס - נענש קשות.

יום אחד ייבאה קבוצת סוחרים יהודים מהעיר לרוסיה. היבוא היה חוקי ועל הסחורה שולם המכס הדרוש. אולם סוחר צר-עין העליל עליהם כי סחורתם מוברחת וכי לא שולם עליה מכס. חיש-מהר הוזעקו למקום פקחים, שביקשו להחרים את הסחורה ולהובילה לתחנת המשטרה.

הסוחרים היהודים, בידעם את נפש הפקחים שלפניהם, חששו כי ברגע שהסחורה תילקח מהם, יסירו הפקחים מעליה את התוויות המאשרות כי דמי-המכס אכן שולמו בעבורה, ואזי יואשמו כמבריחים. "בדקו את הסחורה כאן, מול עינינו", דרשו הסוחרים וסירבו להניח לפקחים ליטול אותה עמם.

מפקד יחידת הפקחים זעם על 'חוצפתם' של היהודים. עד מהרה הוזעק למקום חיילים, כדי להגן על 'פקחים במצוקה'. בכך לא הסתפק האיש. הוא רקח מרקחת שלמה שנועדה להפיל את הסוחרים שהמרו את פיו.

המפקד ישב וחיבר דוח מפורט על "התנגדותם האלימה של הסוחרים המורדים מאמצ'סלב". אל הדוח צירף כמה רובים ישנים, שיצאו מכלל שימוש, והוסיף כי "זה הנשק שהוחרם מידי המורדים". את הדוח והממצאים המצורפים שלח בדחיפות לקצין המודיעין הראשי היושב בטרבורג, והמליץ להעביר את העניין לטיפולו הזריז של הצאר בכבודו ובעצמו.

קצין המודיעין הראשי, שלא הצטיין באהבת ישראל יתרה, העביר את הדוח כמות-שהוא לטיפולו של הצאר. הצאר אך ראה את המילה "מורדים", ותגובתו לא איחרה לבוא. את הסוחרים היהודים מאמצ'סלב הורה להעניש בכל חומרת הדין. נוסף על כך גזר הצאר, כי אחד מכל עשרה מיהודי אמצ'סלב יגוייס לשורות הצבא.

תגובתו החריפה של הצאר הכתה את יהודי אמצ'סלב בהלם. הדי הפרשה חרגו בהרבה מתחומי אמצ'סלב והסבו דאגה עמוקה לראשי היהדות ברוסיה כולה. שהרי מעתה, לאחר שהאשמת-השווא נתקבלה ללא כל חקירה ודרישה, יהיו כל הסוחרים היהודים ברוסיה חשופים לעלילות דומות!

התכנסו המנהיגים והחליטו להפעיל את מלוא השפעתם בחלונות הגבוהים. בין השאר הצליחו להגיע אל שר-הפנים, השר, שחש פגוע מעצם העובדה שקצין המודיעין הראשי עקף את סמכותו והעביר מידע פנים-ארגוני ישירות אל הצאר, בלי לשפתו וליידע אותו תחילה, היה נוח להשתכנע. בפגישתו הבאה של שר-הפנים עם הצאר, סיפר

בתוך זמן קצר חיבר הנסיך טרובוצקי דוח משלו על האירוע. הדוח נשלח אל הצאר, וזה מיהר לבטל את העונשים שהטיל קודם-לכן על יהודי אמצ'סלב. לעומת זאת, מעליל העלילה לא יצא נקי מהפרשה. הוא הואשם בהטעיית הצאר ובבידוי עובדות וראיות, והוענש בהתאם. ליהודי אמצ'סלב הייתה אורה ושמחה. היום שבו ביטל הצאר את העונשים הכבדים, היה להם לכעין פורים קטן

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המבואר
המבית עשירי עשירי המבואר והמבואר
ביאור משולב שירי סגנון כבוד מילים
אור החיים המבואר

אור החיים המבואר
10 ספרים של חמיקות נבונות
הביאור מפורט על כל ספר וספר וספר
מאורי אור - ספר עץ הלחם
מאורי חיים - ספרות מילולית
ביאור רשי - עמוד מודיעין

חיים של תורה

ארכיון 437-0054 (718) אודסה 0176-8826-44
להשיג בחינות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

פנינים על הפרשה:

הטובות רק בענוה, שנאמר (במדבר יב ג) 'והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה'. בוא וראה כמה גדלה ענותנותו עליו השלום, דכתיב בה 'מכל האדם', דהינו אפלו פחות שבפחותים היה משה רבנו עליו השלום ענו יותר ממנו. ומצינו ד'ענוה' גימטריא סמאל, דהענו מניע סמאל שהוא אל אחר וגאון, וגורם לאדם הענו שיבוא לידי קדושה ויקרא אל ה' ויענהו, כמו שנאמר (תהלים לד יט) 'קרוב ה' לנשכרי לב ואת דכאי רוח יושיע', וכתוב גם כן (ישעיה נז טו) 'את דכא וישפל רוח וגו'.

וגם הענוה גורמת לקרב הישועה, שנאמר (שמואל ב' כב כח) 'ואת עם עני תושיע'. וכן נמי 'ענוה' במלוי כזה עליו נ"ן וי"ו ה"י סופי תבות 'ינון', רימו דעל ידי ענוה יבוא ינון שהוא משיח צדקנו (סנהדרין צח). ועוד, אמצע אותיות גימטריא שם כ"ו, רימו דבשכיל הענוה זוכה שהשם שוכן בקרבו, וכמו שכתוב 'את דכא וישפל רוח'. על כן בעל תשובה צריך להיות ענו ביותר ומשיח עצמו כשירים, דבר שאין בו ממש, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (מגילה טו:) 'ולשאר עמו' (ישעיה כח ה), למי שמישים עצמו כשירים:

והענוה גורמת לכפרת כל עונותיו, שנאמר (מיכה ז יח) 'נשא עון ועבר על פשע לשארית נחלתו', למי שמישים עצמו כשירים (ר"ה יז). גם 'ענוה' במלוי כנזכר עם ב' כוללים גימטריא 'הרע', לרמוז דעל ידי ענוה גורם להכניע יצר הרע שנקרא 'רע' (סוכה נב), וגם כן נמחל לו כל הרע שעשה. גם 'נשא עון ועבר' ראשי תבות 'ענו', דעל ידי הענוה זוכה שמעבירין לו כל עונותיו ופשעיו:

עכשו יבוא הרמז על נכון, בראשית כבר אמרנו שהיא רומזת על התשובה, ובא לרמוז שבעל תשובה צריך להיות ענו ביותר, והוא בראשית, אותיות 'תאב שיר'. 'תאב', יעשה עצמו מכנע עד קצה האחרון כאביון שהוא תאב לכל דבר, וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים פו א) 'הטה ה' אונך עיני כי עני ואביון אני'. 'שיר', יעשה עצמו כשירים, וכזה תקבל תשובתו לרצון ונרצה לו לכפר עליו:

(נגזי המלך, תיקון התשובה אות כד)

שמירת הפה כהלכה

ועשו את האפד זהב תכלת וארגמן תולעת שני ושש משור מעשה חשב, שתי כתפות חברת וגו' וחשב אפדתו אשר עליו וגו' (שמות כח ו-ח). אפשר לרמוז הפסוקים האלה על הפה, דצריך האדם לשמרו שמירה גדולה, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים לד יג-יד) 'מי האיש החפץ חיים אהב ימים לראות טוב, נצר לשונך מרע וגו', הרי ראיה דחיי האדם תלויים בפיו (ע"ז יט: ויק"ר טז ב). וכן אמר שלמה המלך עליו השלום (קהלת ו ז) 'כל צמל האדם לפיהו', וכל החכמים, ראשונים ואחרונים, מזהירים ומוכיחים על הפה, והתנא אמר

אין לך מדה מעולה יותר ממידת הענוה

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית וך כתיב למאור להעלת נר תמיד (שמות כז כ). 'שמן זית וך' ראשי תבות גימטריא 'שדי', וך כתיב למאור' סופי תבות 'כתר', לרמוז מה שדרשו רבותינו זכרונם בלכרעה (סנהדרין קיא): על פסוק (ישעיה כח ה) 'ביום ההוא יהיה ה' צבאות לעטרת צבי ולצפירת תפארה', וכל לכל, תלמוד לומר (שם) 'לשאר עמו', למי שמישים עצמו כשירים. ודרשו דעתיד הקדוש ברוך הוא להיות כתר ועטרה בראש הצדיקים הענוים, דאין לך מדה מעלה יותר ממדת הענוה (ע"ז כ). באמת, צריך לשתף עמה שמירת הברית כראוי:

וזהו הרמז, 'שמן זית וך' ראשי תבות 'שדי', לרמוז על שמירת הברית הרמוז בו 'שדי'. וך כתיב למאור' סופי תבות 'כתר', לרמוז דמי שמישים עצמו כזיתים שהם כתושים לכל, כך יהיה ענו לכל, שהכל יהיו דשים עליו, לזה עתיד הקדוש ברוך הוא להיות כתר ועטרה, ובלבד שיהיה שומר הברית:

(פיתוחי חותם פרשת תצוה)

הענוה עיקר השלמות להשראת הקדושה על האדם

צעיר אנכי ונבזה פקדוך לא שכחתי (תהלים קיט קמא). הכונה שאומר כפי מה שאמר במזמור (תהלים טו) 'ה' מי יגור באהלך מי ישכן בהר קדשך, הולך תמים ופעל צדק וכו', נבזה בעיניו נמאס וכו', דצריך הירא את השם בשלמות שיחשב עצמו תמיד בזוי ומאוס, דזהו עקר העבודה בשלמות וסבת השראת הקדושה על האדם, שאפלו יהיה עוסק בתורה יומם וליילה ומקיים כל המצוות, לא יחזיק טובה לעצמו כלל רק יחשב עצמו בזוי ומאוס. כמו שמצינו באברהם אבינו עליו השלום שעליו נתסד העולם אמר (בראשית יח כז) 'ואנכי עפר ואפר', דהשפלות היא עקר השלמות. והוא שאמר צעיר אנכי וכו', דהינו אף על גב דפקדוך לא שכחתי, שאני מקיים התורה ומצותיה, איני מחזיק טובה לעצמי כלל רק חושב עצמי צעיר ונבזה:

(מעגלי צדק אות צד"י)

בעל תשובה צריך להיות ולנהוג בענוה יתירה

בראשית ברא אלקים וגו' (בראשית א א). בראשית אותיות 'תאב שיר', בא לרמוז שצריך האדם השב בתשובה להיות ענו ביותר, כי אין לך מדה טובה הימנה, כי משה רבנו עליו השלום רבן של כל הנביאים וחכמים לא נשתבח בכל מדותיו

עצות וסגולות:

ענייני ענוה (ד')

הכעס בא ע"ג גאווה, שמחשיב עצמו

ידוע מה שכתוב בזהר הקדוש (ח"ב קפב:), דאין לך דבר שמטמא האדם מבית ומחוץ כמו הכעס, דמיד פורחת נשמתו ממנו ונכנס במקומה אל זר, ועל זה נאמר (איוב יח ד) 'טרף נפשו באפו', שמחליף 'נפשו' בשכיל 'אפו', ואם בא לשוב בתשובה, כמה קדושה וזריזות צריך עד שתשוב לו נפשו. ואין בכלל זה הכעס שכוועסים החכמים על דברי תורה ודברי מוסר ותוכחה, דהכעס הוא כלו לשם שמים, ובלבד שלא יכעס לכבוד עצמו, רק לשמו יתברך, דאי לא הכי כעס מקרי (פיתוחי חותם פרשת תזריע, ד"ה נע צרעת)

קפדנות היא מנין הכעס

הקפדנות שהיא ענף הכעס. אבל הכעס הוא ברעש ורגז וקול המלה, והקפדנות היא בלי רעש ובלי רגז, רק הדבר שאינו ישר בעיניו מתעצב עליו. ופעמים מדבר על הדבר שאינו הגון עליו דברים קשים, ועמהם מעט כעס שאינו נכר שהוא כעס. ופעמים אומר דברים של הקפדה בנחת ובלי שום כעס, אבל מדבריו נכר שיש בו הקפדה, רק שומר עצמו מן הכעס, ושווא שקד שומר, שסופו, אם תשאר בו ההקפדה, יבוא לידי כעס.

(פיתוחי חותם פרשת תזריע, ד"ה או בשר)

שורש ההקפדה הוא 'גאווה'

והנה גם ההקפדה, אף על גב שאמרנו שהיא ענף הכעס, מכל מקום השורש העקרי שלה היא הגאווה, דמחמת שהוא גאון וחושב עצמו לדבר גדול, לפיכך הוא מקפיד תמיד, שאומר לא 'את לו קזה וכיוצא.

(פיתוחי חותם שם)

על ידי כעס מסתלקת נפשו הקדושה

אפשר לרמוז על הכעס דחמור מאד, כמו שהאר"ך בזהר הקדוש (ח"ב קפב), עליו, דאמר שם דאין לך דבר שמטמא כל גופו של אדם מראשו ועד רגליו כמו הכעס, שעל ידי הכעס מסתלקת ממנו הנשמה הקדושה רחמנא לצלן, ושורה במקומה אל זר, ועליו אמר איוב (יח ד) 'טרף נפשו באפו', שסטרא אחרא טורפת נפשו ממנו, ומחליפתה לו בנפש טמאה. ועל זה אמרה תורה (תהלים פא י) 'לא יהיה כך אל זר', כך ממש, ואין לך שמגביר סמאל וליילית כמו הכעס, ואפשר דלזה כון שלמה המלך עליו השלום שאמר (קהלת ז ט) 'כי כעס בחיק כסילים ינוח', 'כסילים' הם סמאל וליילית, והכעס בהם ימצא מנוחתו, שמתגברים בו וחוטפים וטורפים נפשו ממנו, ומחליפים אותה לו בנפש טמאה מצדם, וכמה רעות נמשכים מן הכעס.

(מחשוף הלבן פרשת משפטים, ד"ה ואנשי קודש)

זר', דהיגו, אם שמרת פיד כראוי אשריך וטוב לך, לפי ש'שם רז', הוא סוד הששה שמות הרמוזים. ואם לא שמרת פיד, דע ש'שם זר', הוא סמאל הוא יצר הרע, וקנה שם מקומו, ד'לפתח חטאת רבץ' (בראשית ז:):

ירבה בשתיקה

שתי כתפת חברת יהיה לו אל שני קצותיו וחבר, בא לרמוז דצריך להרבות בשתיקה יותר ויותר, ויחשב כאלו שפתי הפורים ומחברים זה בזה, וזהו שאמר שתי כתפות, אותיות 'הכפות', מלשון תכיפה שנקראת בלשון משנה הפירה. דהיגו, יחשב שני קצות שפתי כאלו הפורים ומחברים זה בזה:

ישמור את פיו לשם שמים

וחשב אפדתו אשר עליו כמעשהו ממנו יהיה זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושם משור. בא לרמוז דכל הקדשה והאזהרה שכתבנו שיתנהג בפיו, לא יהיה משפה ולחויץ לשם יראא כדי לרמות בני אדם, רק הכל יהיה תקוע בלבו ויעשה הכל לשם שמים. וזהו שאמר וחשב אפדתו אשר עליו, דהיגו המחשבה אשר עליה תלוי הפה, צריך שתהיה טהורה וזכה, והיא שתכונ הכונות שאמרנו בפה. וזהו כמעשהו, דהיגו, כמעשה הפה מבחויץ כך תהיה הכונה מבפנים, וכל עקר תקון הפה שזכרנו במחשבה תלוי, וזהו שאמר ממנו יהיה. וחזר והזכירם זהב תכלת וגו', דהיגו, כל הכונות שזכרנו בלב הם תלויים, וממנו נתקן הפה:

ובא הרמז זה באפוד, אפשר לומר, דספת זכית אהרן באפוד בשביל שהיה פיו, שהוא גימטריא 'אפוד', קדוש, והיה רודף בו שלום ואוהב שלום (אבות דרבי נתן פ"ב מ"ג), וכמו שנאמר (מלאכי ב: ז) 'כי שפתי כהן ישמרו דעת וגו': (פיתוחי חותם פרשת תצוה)

לדבר בעסקי משא ומתן כדי להחיות את נפשו. גמר, הוא ללמד תורה. מצוה, הוא להוכיח לעם ולדבר דברי מוסר וכיוצא. נכרת, אם מדבר לשון הרע ונבלות הפה, ונכרת האיש ההוא. וזהו שאמר תכלת וארגמן, דהיגו, תכלית הפה ועקרו הוא לשמר מה שרמוז בארגמן, וזה מן האסור וישמר לקים המתיר:

גם דברים המותרים צריך לדבר בענוה

תולעת שני, בא לרמוז, דאף על פי שהתרגו לפה שני ענינים, האחד לשא ולתן, והשני לעסק בדברי תורה, מכל מקום בעינין שיהיו דבריו בענוה ובשפלות, וזהו תולעת שני, שיהיה נמוך וענו בתולעת. ושני, אל תקרי 'שני' אלא 'שני', לרמוז שיהיה ענו בשני ענינים אלה, במשא ובמתן ובדברי תורה, שאף בדברי תורה צריך ענוה ושפלות, כמו שנאמר (קהלת ט ז) 'דברי חכמים בנחת נשמעים' (רמב"ם דעות פ"ב ה"ה, עירובין יג):

יזהר מלפגום בשמות הקודש הרמוזים

בפה

ושם משור, בא לרמוז, דמצינו הפה נקרא שלשה שמות: פה, לשון, שפה. וכל אחד מהם רמוז שתי פעמים בשמות הקדש, 'פה' גימטריא ס"ג וכ"ב אותיות. עוד, גימטריא 'פה' עם הכולל 'אלהים', 'לשון' גימטריא 'שכינה' עם הכולל, ועוד, גימטריא 'אלהים' דיוודין 'אלהים' פשוט. וכן 'שפה' גימטריא 'שכינה', ועוד, גימטריא 'אלהים' דיוודין 'אלהים' פשוט. וכשיחשב האדם ששה השמות הקדש הרמוזים, רעדה תאחז אותו ויזהר מלפגם בשמות אלו. וזהו שאמר ושם משור, דהיגו, ששה שמות הנזכרים יהיו משורים וקשורים בלבך כדי שתשמר את פיד שלא תפגם בהם. וזהו שאמר מעשה חשב, דהיגו, הדבר הזה תלוי במחשבתך, שתחשב בשמות האלה שלא תפגם. והנה משור אותיות 'שם רז' ו'שם

(אבות פ"א מ"ז) לא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה, ועוד אמר (שם פ"ג מ"ג) סיג לחכמה שתיקה. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (כד הקמה ערך רשות ז) אם דבור כסף, שתיקה זהב. כי לא נברא האדם כי אם לעסק בתורה (סנהדרין צט:), ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא יט:) השח שיחת חלין עובר בעשה, שנאמר (דברים ו ז) 'ודברת עם ולא בדברים בטלים. וכמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (חולין פט.) על פסוק (תהלים נח ב) 'האמנם אלם צדק תדברון', לא נברא האדם אלא להיות אלם, יכול אפלו בדברי תורה כן, תלמוד לומר 'צדק תדברון':

חמשה מיני דיבור

נמצינו למדין, דדברים בטלים אית בהו אסורא. ולשון הרע ונבלות הפה אכא כרת, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים יב ד) 'כרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות' (ערכין טו:). באמת, לשא ולתן הרשות בידו. ולהוכיח את העם ולדבר להם דברי מוסר מצוה בידו. וללמד ולהתפלל זהו עקר ביאת האדם לעולם:

שתיקה שוה זהב

זהו כונת הפסוק, ועשו את האפד, אפד גימטריא 'פה', ובא להזהיר שישמרו את הפה שמירה כראוי. והשמירה היא שירבה בשתיקה, וזהו שנאמר זהב, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, אם דבור כסף, שתיקה זהב:

רמז לחמשה מיני דיבור

תכלת וארגמן, לרמוז מה שכתבנו דברים שישתק בהם ודברים שידבר בהם, והם רמוזים בראשי תבות ארגמן, אסור רשות גמר מצוה נכרת. וזה פרושם: אסור, הם דברים בטלים שאסור להתעסק בהם, שהרי כתוב 'ודברת עם' ולא בדברים בטלים, ואכא אסורא. רשות, הם דברי משא ומתן, שהרשות בידו

ישועות יעקב

דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'

לשמיעת השיעורים 02-803-9999

הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א: בפעולה קלה ניתן להחיות ולרומם את הזולת. ולפעמים, די במילה טובה או בהארת פנים כדי להחיותו ממש!

ניגש אליו יהודי מפוקח, ונטלו על זרועותיו, והחל להראות לו אותיות אחרות באותו עמוד: א' ב' ג'. הילד החל להכריז בשמחה א' ב' ג' ועוד אותיות ברורות גם שלא על סדר הא"ב, ותוך כדי כך הגיעו לאותה אות עם ה'שאלה' ומיד התגבר והשיב ו'פסק' להם כדבעי.

החיזוק והעידוד נתנו בידו את הכח לפסוק כהוגן...

עוד שמעתי פעם ממלמד מומחה וחשוב, על גודל כוחו של דיבור אחד טוב, וגודל השפעתו לדורות:

בכיתתו למדו שני צעירים, שלא הצטיינו בכשרונות מיוחדים, ושניים אלו התחילו ללמוד בצוותא בחברותא.

פעם ניגשו אליו שניהם יחד לשאול לו פשט בגמרא, ובאותה הזדמנות אמר להם שאם ילמדו תמיד ביחד, הם יצליחו מאד ויהיו גדולי ישראל!

הדבר שנאמר ברוח טובה ומעודדת, חיזוקם מאד ונחרט עמוק בלבם, ומאז כבר עברו כמה וכמה שנים והם לומדים יחדיו בחברותא, וגם לאחר שנתפרדו לשיבות שונות - פגש המלמד את אחד מהם ושמע ממנו כי עדיין מחזיקים הם באותה חברותא, ואמנם גדלו והצליחו ועשו פרי. האכל נובע מכוחו של אותו דיבור טוב ומעודד, אשר ללא כל ספק דיבורים רבים של התעוררות ומוסר לא היו גורמים להצלחה מרובה כזו.

וכל זה הוא כמו שאומרים על הפסוק "אֵל תּוֹכַח לֹץ פֶּן יִשְׁנֹאָה, הוֹכַח לְחֶמֶךְ וַיֵּאֱהָבְךָ" (משלי ט ח), שהיא הדרכה כיצד לומר תוכחה המועילה, כלומר: כשאתה אומר תוכחה אל תאמר לו "לֹץ" אתה, אלא אמור לו "חכם" אתה ואין הדבר לפי חכמתך, ואז תוכחתך תועיל ותשפיע עליו להתרחק מן החטא ולשוב בתשובה... (ומקורו בשל"ה הק' תורה שבכתב פ' דברים ב' דרך חיים תוכחות מוסר").

ומובא בשם הרה"ק רבי גדלי' מליניץ זי"ע: כיצד יחזיר משיח צדקנו בתשובה את כל עם ישראל שנתפזרו ונדרחו בגשמיות וברוחניות בתשובה? ואמר שכך קיבל מרבתי, שכשיבוא משיח צדקנו, ידון את כל ישראל כל כך הרבה לכף זכות בכלל ובפרט, שבכך יתעורר הטוב של כל אחד ואחד, ועל ידי זה ישמחו ויעלו לפני אלקים, וישונו בתשובה שלמה (תשואות חן ליקוטים).

(הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א - גלי קרני אור)

פעם אחת התהלך בחצר בית כנסת מסוים אחר חצות הלילה כאשר בחוץ שרר קור עז, ושמע קול מצמוץ והנאה, כקולו של מי ששותה נפשו. ר' אלי' מסוגל היה להרגיש תענוג, כצדיקים קדמונים, כאשר הגיע לאזניהם קול של אדם שבור הנהנה מכוס קפה חם. וכששמע ר' אלי' את הקול נכנס לבית הכנסת, וראה את היהודי היושב ולוגם כוס קפה חם ומהביל. הלה שהבחין בר' אלי', נענה ואמר לו מעומק ליבו: "האמן לי, מי שהכין פה את השתיה החמה - קנה לעצמו עולם הבא!". בעקבות מעשה זה פעל רבי אלי' שגם בבית הכנסת החדש בקטמון יועמד מיחם מים חמים לקפה ותה כדי להחיות יהודים...

בפעולה קלה ניתן להחיות ולרומם את הזולת. ולפעמים, די במילה טובה או בהארת פנים כדי להחיותו ממש, כפי שלימדנו רבינו הקדוש: "יש בני אדם שיש להם יסורים גדולים ונוראים, רחמנא ליצולן, ואי אפשר להם לספר מה שבליבם, והם היו רוצים לספר, אך אין להם בפני מי לספר ולהשיח עמו את כל אשר עם לבבם, והם הולכים מלאים יסורים ודאגות, וכשבא אדם עם פנים שוחקות יכול להחיות אותם ממש!

ולהחיות אדם אינו דבר ריק, כי הוא דבר גדול מאד. וכמו שמובא בגמרא (תענית כב, א) מהני תרי בדחי שזכו למה שזכו על ידי זה שהיו משמחים בני אדם" (שיחות הר"ן, מג).

בימי המלחמה הטרופים בירושלים, כאשר רבים מתושבי השכונות המופגזות הסמוכות לקו הגבול ברחו לשכונת קטמון עד יעבור זעם, עקר גם הגה"ח רבי אלי' ראטה ע"ה, מביתו בשכונת בתי אונגרין והתגורר לפי שעה בקטמון.

בתקופה זו שהה ממושכות בבית הכנסת דחסידי ברסלב שהוקם זה עתה בשכונה. בית הכנסת זה היה פתוח כל שעות הלילה עבור לומדים ומתפללים, וכן עבור יהודים שרצו לערוך 'תיקון חצות'. רבי אלי' היה מסדר עבור הבאים דוד מים חמים עם תה, קפה וסוכר.

לסיבת פעילותו זו סיפר לי רבי אלי', כי פעם אחת התהלך בחצר בית כנסת מסוים אחר חצות הלילה כאשר בחוץ שרר קור עז, ושמע קול מצמוץ והנאה, כקולו של מי ששותה חמין ומחיה נפשו. ר' אלי' מסוגל היה להרגיש תענוג, כצדיקים קדמונים, כאשר הגיע לאזניהם קול של אדם שבור הנהנה מכוס קפה חם. וכששמע ר' אלי' את הקול נכנס לבית הכנסת, וראה את היהודי היושב ולוגם כוס קפה חם ומהביל.

הלה שהבחין בר' אלי', נענה ואמר לו מעומק ליבו: "האמן לי, מי שהכין פה את השתיה החמה - קנה לעצמו עולם הבא!".

בעקבות מעשה זה פעל רבי אלי' שגם בבית הכנסת החדש בקטמון יועמד מיחם מים חמים לקפה ותה כדי להחיות יהודים...

הייתי נוכח פעם בעת שנמצא איזה ספק על אות בספר תורה תוך כדי קריאה, והביאו תינוק דלא חכים ולא טיפש ש"פסוק", והנה הלה לא ידע מה 'לפסוק', ומרוב מבוכה שכאילו תפסוהו בכשלונו, החל לבכות.

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א: לעולם אל יתייאש אדם מנפילות, לפי שדווקא הנפילה מהווה סימן שהקב"ה חפץ בו, ועתיד להעלותו ולרוממו מעלה מעלה. לפעמים האדם עובר לעתים "כתיתה וכתישה" וסופג מכות, אך תהליך זה מיועד לרוממו ולהשביחו....

לאחר השבת הגיעו החסידים, אנשי המקום, אל האדמו"ר. בשמחה גדולה תארו הם בפניו את ההצלחה שנחל הרב החסיד. "אין ספק" - הם אמרו לאדמו"ר - "שהרב המועדף עלינו ייבחר, ובפרט שהרב האחר גמגם, ונחל בושה גדולה..." שמע זאת הרבי, ולהפתעת כל הנוכחים אמר: "אם הרב השני נחל בושה גדולה בעיצומה של דרשתו, אות היא שה' יתברך יהיה אתו, ויעלה מעלה מעלה, כפי שאומר שלמה המלך ע"ה במשלי (ג, יב), 'כִּי אֶת אֲשֶׁר יֵאָהֵב ה' יוֹכִיחַ'". ובאמת כך היה, דווקא אותו רב, שנחל בושה בעת דרשתו, הוכתר לרב העיירה.

לעולם אל יתייאש אדם מנפילות, לפי שדווקא הנפילה מהווה סימן שהקב"ה חפץ בו, ועתיד להעלותו ולרוממו מעלה מעלה.

בענין זה מסופר על ה'חפץ חיים' זצ"ל, שיום אחד עלה במדרגות, ולפתע החליק ונפל מחמת קליפה שהושלכה שם. אנשים ריקנים שנכחו במקום, ולא ידעו שהנופל הנו ה'חפץ חיים', גחכו למראה הזקן שנפל אפיים ארצה מולם.

ה'חפץ חיים' קם, ראה את לעגם ושמח שמחה גדולה...

שאלוהו תלמידיו: "רבנו, לשמחה מה זו עושה?"

אמר להם ה'חפץ חיים': "היום קבלתי מתנה מן השמים - אנשים לעגו לי בעת שנפלתי ברחוב... הצער הזה הוא כפרה גדולה, ואיך לא אשמח?"

ישמע חכם ויוסף לקח!

(הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א - משכני אחריד)

יום אחד עלה במדרגות, ולפתע החליק ונפל מחמת קליפה שהושלכה שם. אנשים ריקנים שנכחו במקום, ולא ידעו שהנופל הנו ה'חפץ חיים', גחכו למראה הזקן שנפל אפיים ארצה מולם. ה'חפץ חיים' קם, ראה את לעגם ושמח שמחה גדולה...

שָׁמֶן זַיִת זָךְ - כְּתִית לְפָאֹר

שָׁמֶן זַיִת זָךְ כְּתִית לְפָאֹר לְהַעֲלֵת נֵר תָּמִיד (כז, כ).

כדי שיוכלו להפוך ל"שמן זית זך כתית למאור", עוברים הזיתים תהליך ארוך ולא פשוט: כותתים אותם, כותשים אותם, הם סופגים מכות ונלחצים... עוברים עליהם קשיים, משברים וניסיונות לא פשוטים, אך מה התוצאה? הם מתרוממים, משתבחים ונעשים שמן זית זך. או אז זוכים הם שישתמשו בהם להדלקת המנורה בבית המקדש, שימשחו בהם את כלי המקדש, את הכהן הגדול ואת המלך.

אף האדם עובר לעתים "כתיתה וכתישה" וסופג מכות, אך תהליך זה מיועד לרוממו ולהשביחו.

רבה של אחת מעיירות אירופה נפטר. הרב היה תלמיד חכם גדול, ואנשי העיירה חפשו רב חדש, שיוכל למלא בהצלחה את מקומו של רבם הנערץ. רבים חפצו לזכות במשרה הנכספת, אך לאחר ברורים ודרישות, נותרו רק שני מועמדים. אחד המועמדים היה חסידו של אדמו"ר מסויים, שחלק מאנשי המקום היו אף הם בני עדתו.

שני המועמדים הוזמנו לדרוש בשבת לפני הקהל. הרב החסיד דרש דרשה נפלאה, שפתיים יישק, והפגין בקיאות וכושר דיבור נפלאים. ואלו משנהו, שהיה שוקד תמיד על תלמודו ולא הורגל בנשיאת דרשות, גמגם מעט בתחילת דרשתו מחמת אימת הצבור. גיחוכים וצחקוקים נשמעו מכוון ריקנים שבקהל, ועל אף שהושתקו בתוקף, נגרמה לרב בושה גדולה, ואת המשך דרשתו נשא בשפלות רוח.

הגאון רבי שלום מאיר וולך שליט"א שליט"א: גם אני חרדתי מפני העתיד, עד שראיתי את דברי המדרש בפתחת הפרשה: "זית רענן יפה פרי תואר קרא ה' שמך", מה ראה ירמיהו למשול אבותינו כזית? אלא, כל המשקים מתערבים זה בזה, והשמן אינו מתערב אלא עומד לבדו. כך ישראל אינם מתערבים עם נכרים! עם ישראל ישמר בטרתו, והנוכרים יעזבונו כלעומת שבאו

כה קצרה!

באותם ימים באה אשה אחת לפני הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, רבה של סלוצק. בעלה קצין גבוה בצבא האדום. לפני שבוע ימים נולד לה בן. היא רוצה למולו, להכניסו בביתו של אברהם אבינו, ובעלה מתנגד, עקרונית.

הדת ומצוותיה שייכים, לדעתו, לעולם הישן. עכשיו הפציע שחר חדש, בו כל האנשים שווים, כל הפועלים אחים, ואין מקום להבדיל בין יהודי לנכרי על ידי חותם הברית! אמר הרב: "אמרי לו שיבוא אלי, רצוני לשוחח עימו". הקצין בא, איתן

זֵית רְעֵנָן יָפֵה פְּרִי תֹאֵר קָרָא ה' שְׁמֶךָ

שנים רבות ייחלנו שמסך הברזל יפתח, ששילטון הדיכוי והרשע יקרוס. גם כאשר היה בשיאו, כאשר מאות מליונים סונורו בתעמולת כזב והלכו שבי אחר סיסמאות מתלהמות, חלמו על מהפכה עולמית ושרו על הקמת עולם חדש במקום העולם הישן שיחריבו עד היסוד, גם אז ידעו רבותינו את הפסוק: "בְּפֶרֶחַ רִשְׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב וַיְצִיצוּ כָּל פְּעֲלֵי אָוֶן - לְהִשְׁמָדָם עֲדֵי עַד". שאינם אלא כציץ נובל, כעשב קמל, שפריחתו

אוצרות הפרשה

של משיח, פתאום ישתנה הכל לטובה ולברכה, לששון ולשמחה, לישועה ולנחמה! נשוב לענייננו. כאבנו את ניתוקם של שלושה מליוני יהודים ממורשתם, וייחלנו ליום בו יפתח מסך הברזל, יקרוס שלטון הדיכוי והרשע. היום בו יוכלו היהודים לשוב למורשתם, וינתן להם לעלות לארץ אבותם. שמחנו כל כך בבואם, אך לא שיערנו שבכוונה תחילה יעודדו השלטונות עליית נכרים גמורים, על פי ההלכה ועל פי אורחות חייהם, על פי דתם ודעתם. נוצרים מוצהרים ואנטישמיים מושבעים.

ואנו חרדים, באמת ובתמים, לצביון החיים כאן, בארץ היהודים, בארץ שנחשבה מוגנת בפני נישואי תערובת. שחשבנו ליצור בה תרבות עברית שורשית.

גם אני חרדתי מפני העתיד, עד שראיתי את דברי המדרש בפתיחת הפרשה: "זית רענן פה פרי תאר קרא ה' שמוך" (ירמיהו יא, טז), מה ראה ירמיהו למשול אבותינו כזית? אלא, כל המשקים מתערבים זה בזה, והשמן אינו מתערב אלא עומד לבדו. כך ישראל אינם מתערבים עם נכרים! עם ישראל ישמר בטהרתו, והנוכרים יעזבונו כלעומת שבאו.

(הג"ר שלום מאיר וולך - וקראת לשבת עונג)

וזה דומה כל כך למצבנו! שבויים אנו בתנאי חיינו, חושבים על העתיד כתעתיק של ההווה. אבל מי שמבטו מבט של תורה, יודע שעד מהרה יקרוס הכל, "ופתאום יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים". פתאום ישמע קול שופרו של משיח, פתאום ישתנה הכל לטובה ולברכה, לששון ולשמחה, לישועה ולנחמה! נשוב לענייננו

מהירה, כה מוחלטת? רק מי שמבטו מבט של תורה!

וזה דומה כל כך למצבנו! שבויים אנו בתנאי חיינו, חושבים על העתיד כתעתיק של ההווה. אבל מי שמבטו מבט של תורה, יודע שעד מהרה יקרוס הכל, "ופתאום יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים". פתאום ישמע קול שופרו

בדעתו. השמיעה באזני הרב.

שמע הרב בסבלנות, ואמר: "שמע נא, אישי הצעיר, לדבריו של אדם קשיש. רעיון הקומוניזם מנוגד בבסיסו לטבע האנושי, וסופו כישלון. לא, אל תענה לי כעת, הסכת לדברי עד תומם. משול הוא לסביבון, שסופו ליפול, אך מחזיק הוא מעמד, ככח התאוצה. כל עוד הרעיון חדש ומלהיב, יכבוש לבבות. כשהתאוצה תחלש, יאט מהלכו ויקרוס. זה יקרה, להערכתך, בעוד כשבעים שנה. ואז יסור הדבק המאחד את אומות ברית המועצות, והן תדרושנה עצמאות: ליטא לטביה ואוקראינה, שלא לדבר על פולין והונגריה, רומניה וצ'כיה. ואז יחפש כל אחד את זהותו, יבקש את שורשיו, לחזור למקורותיו. ביניהם, גם היהודים. ביניהם, גם בנך. אם תמול אותו, ידע שיהודי הוא. ידע לאן לחזור!"

"מה הרב מדבר!" התקומם הקצין הגבוה. "שוגה הוא באשליות! הקומוניזם יכבוש את העולם ויתקיים לנצח!"

ואנו יודעים מי שגה באשליות ומי צדק. אבל למען האמת, אין להאשים את הקצין. הקומוניזם היה בשיאו, דרס ורמס בכל עוצמתו, בטוח בכוחו ובצדקת דרכו. מאות מליונים קיבלו את עולו, ותאים קומוניסטיים פעלו בכל מדינות העולם כדי לקדם את המהפכה. מי חשב על קריסה כה

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:

newsletter.mechubarim@gmail.com

מתחילים
את היום!

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

איך נכנס הכהן גדול ביום הכיפורים לקודש הקדשים בלי פעמונים | בגדים וחפצים שנשארים מטויל | מרבין בשמחה - אדר ראשון | חישוב שעות עבודה מהבית

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק

איך נכנס הכהן גדול ביום הכיפורים לקודש הקדשים בלי פעמונים

שאלה: נאמר בתורה (בפרשתנו תצוה - כה, לה) לגבי הפעמונים שהיו על המעיל של הכהן גדול: והיה על אהרן לשרת, וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי ה' וּבְצֵאתוֹ וְלֹא יָמוּת. ופירש הרשב"ם: שפעמוני זהב נוקשין ומכין זה לזה, אעפ"י שבליטת הרימונים ביניהם. ולפי שצוה הקדוש ברוך הוא וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו, לכך ציוה הק' ונשמע קולו בבאו ויתרחקו השומעים משם, עכ"ל.

ומעתה יש לשאול הרי ביום הכיפורים הכהן גדול נכנס לקודש הקדשים בבגדי לבן ללא המעיל והפעמונים, ואם כן קשה הרי בפשטות מטרת הרימונים היה כדי שלא יהיו באוהל מועד בשעה שהכהן גדול נכנס, וזה לא התקיים ביום הכפורים?

תשובה: הנה נאמר ביומא (דף מד ע"ב): תנא בכל יום לא היה לה ניאשתיק, והיום היה לה ניאשתיק דברי בן הסגן, ופרש"י: ניאשתיק - טבעת בראשה (של מחתה של הקטורת), שמקשקש ומשמיע קול, משום ונשמע קולו בבואו וגו', יעו"ש. הרי שלפירוש קול, ביום הכיפורים כשהכהן גדול נכנס לקודש הקדשים היה פעמון אחר שהשמיע קול במקום הפעמונים של המעיל. אמנם לפירוש התוס' שם, שפירשו שהיה שם נרתק שלא יכווה, עדיין לא מצינו שהיו שם פעמונים להשמיע קול.

ועיון ביומא (דף נב, א) רבי יוסי אמר לך חביבין ישראל שלא הצריכן הכתוב לשליח, ופירש רבינו חננאל: הלא תראה כי בכל השנה הצריכו הכתוב לכהן במקום שליח הקשת הרמונים בתוך

שהיה בו פעמונים. ואולי יש לבאר את דברי הרשב"ם על פי חידוש גדול שכתב בספר ברית ומנוחה [להגה"ק המקובל רבי אברהם בר יצחק מרמון הספרדי - ספר עמוק בקבלה] (דף כב ע"א) שבשעה שכהן גדול היה נכנס לקודש הקדשים היה לובש מעיל לבן והיה למעיל ההוא פעמונים, יעו"ש, נמצא שגם בכניסה של הכהן גדול לקודש הקדשים היה מעיל עם פעמונים.

עוד היה מקום לבאר על פי מה שכתב הגר"א שאהרן הכהן היה יכול להיכנס לקודש הקדשים כל השנה אם היה עושה כסדר הזה ואם כן אם היה נכנס כל השנה, היה נכנס עם מעיל להשמיע קול. וביום הכיפורים אין צורך בהשמעת קול, כדברי הר"ח הנ"ל, ואף לטעם הרשב"ם יש לומר שלא היה צריך להשמיע קול להזהיר את העם מלהיכנס, מפני שדוקא כל השנה יש לחשוש שיכנסו, אבל ביום הכיפורים אימת יום הדין עליהם, וכעין מה שמצינו בשו"ע (או"ח סימן רעה סעיף ח) שנוהגים לקרות לביל יו"כ במחזורים, מפני שאימת יוה"כ עליהם, והוא הדין בענייננו.

אך מהלך זה דחוק, הן מצד שהפסוק נאמר ביום הכיפורים, ודוחק לומר שכוונתו דוקא על כל השנה.

ועוד קשה על כל דברי הרשב"ם מהמשנה בתמיד הנ"ל, שבכל ההקטרות של כל השנה של כהנים הדיוט גם היו צריכים לפרוש, ושם לא היה להם מעיל.

ויתכן לבאר את דברי הרשב"ם, שאפילו אם הכהן לא לבש את המעיל בבואו אל קודש הקדשים, מכל מקום מכיון שהוא לבש את הבגדים מלפני כן, העם שמע ונוהר לפרוש, וכן אפילו כשכהן הדיוט הקריב קטורת, מכל מקום מכיון ששמעו את קול הפעמונים של הכהן גדול, היה בזה אזהרה לפרוש ממקום ההקטרה, וצ"ע.

הפעמונים, כי בשעה שיבא אל הקדש ללבוש המעיל שהוא כשליח המגיד, כלומר רוצה ליכנס כדכתיב והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בבואו אל הקודש וגו', ועכשיו ביוה"כ בבואו לפני ולפנים, לא הצריכו לזה המעיל, לפיכך לא חיישינן להא דקאמר ר' יהודה, יעו"ש.

הרי שביום הכיפורים היתה חביבות מיוחדת שלא היה צריך מעיל להשמיע קול.

אמנם פירוש הרשב"ם הנ"ל עדיין יקשה, שהרי הוא כתב שעיקר הפעמונים של המעיל היו בשביל להזהיר שאל יכנס אדם להיכל בשעת ההקטרה, והרי פסוק זה שלא יבוא כל אדם נאמר ביום הכיפורים, ודוקא אז לא היו צריכים מעיל ולהשמיע קול לפי הר"ח, ואף לרש"י שהיו צריכים השמעת קול, מכל מקום לא היה מעיל.

והנה יעוין במשנה בתמיד (סוף פ"ו) שבכל יום כשהקטירו קטורת, היו צריכים לפרוש מהיכל, ואם כן היה מקום לומר שהפסוק נאמר על ההקטרה של כל ימות השנה, שאז הכהן גדול לבש מעיל, אכן למעשה אין לומר כן, שהרי המשנה מיירי בהקטרה של כל הכהנים ולא דוקא של כהן גדול, ושאר הכהנים הרי לא לבשו מעיל

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א אב"ד ק"ק באר ישראל

וכן פסק הגר"מ פיינשטיין (אגרות משה חו"מ סימן מ"ה אות ד') דלאחר זמן יכול לרשום בפנקסו מה שמצא, ואם יש בדבר סימן שירשום כל הסימנים וירשום גם השווי של האבידה, וזה מה שצריך לעשות בכל מקום שהדין להניח עד שיבוא אליהו, שממה שכתב יכול לברר הדבר לכשיתבקש.

וכתב האגרות משה (חו"מ ח"ב סימן מה) דטוב לתקן לגבי אבידה שנמצאה בישיבה שאם לא בא בעל האבידה בזמן מסוים תהיה האבידה לישיבה או למוצאה. ולהודיע ולפרסם התקנה בכל הישיבות. ומסתמא אין להסתפק שמה המאבד לא ידע כי הולכין אחר רוב.

וכן כתב המנחת יצחק (ח"ח סימן קמו) שלכתחילה יפרסמו מודעה ניכרת על כותלי הבנין באותיות בולטות שאינם מקבלים אחריות על החפצים הנשארים רק עד זמן פלוני, ואח"כ עוברים החפצים לבעלות הנהלת המקום.

בדבר שיש בו סימן, ואם אין בו סימן והוא דרך נפילה, ויש תלות שבעליו יודעים שכבר נפל והתייאשו, כיון שאין בו סימן הרי הוא של מוצאו. ואין לומר שהחצר קונה אלא החפץ שייך למי שמוצאו, כמו שכתב המג"א (או"ח סימן קנ"ד ס"ק כג) לגבי בית כנסת שהמוצא שם חפץ הרי הוא של המוצא, ואין אומרים שחצר בית הכנסת קנתה, מפני שחצר קונה מכח יד ואין יד להקדש, ומובא טעם נוסף בש"ך (חו"מ סימן ר"ס ס"ק יח) דמאחר ורבים נכנסים לשם, אז האחראים אינם סומכים דעתם לזכות במציאות, וטעם זה שייך גם במוסדות וכדו'.

ואם יש סימן והגביה החפץ והתחייב במצות השבת אבידה, ולא מצא את המאבד, יניח עד שיבוא אליהו. וכתב בשו"ת חתם סופר (חו"מ סוף תשובה קכב) דטוב יותר שישומו ויכתוב בפנקס שיש בידו וכך שוים, וישתמש בהם. וראה בערוך השולחן (סימן רס"ז סעיף יד) דכל דבר המצוי לקנות א"צ לטפל בשמירתו ומוכרה.

בגדים וחפצים שנשארים מטויל

שאלה: בגדים וחפצים שנשארים מטויל וכדו' ואין להם דורש, האם מותר לקחתם (המלמד או הת"ת)? והאם מותר לשים בפח?

תשובה: חפץ שאין בו סימן, הרי הוא של המוצא. חפץ שיש בו סימן, צריך להכריז. ואם איש לא דרש את החפץ, יהא מונח עד שיבוא אליהו. אמנם אפשר לשום שווי החפץ ולרשום ואז להשתמש.

במוסדות ומקומות ציבוריים, טוב לתלות מודעה במקום בולט, שכל הנכנס למקום, הוא על דעת שאם משאיר או שוכח חפץ עד זמן מסוים, יכולים האחראים לנהוג בו כרצונם.

מקורות להרחבה: כתב בשו"ע (חו"מ סימן רס"ב ס"ג) המוצא מציאה חייב להכריז

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א ראש בית הוראה הכללי ירושלים גאב"ד מרכז פתח תקוה

ורק בשל אילוצים כגון הקורונה עובדת מביתה, הרי שמאחר ופינתה מזמנה אף לבסוף בשל תקלות הקשורות לעבודה לא הצליחה לעבוד, נחשב כאילו הגיעה למשרד ושם התקלקל המחשב שמקבלת שכר מושלם על כך.

ואם לא התחייבה להישאר זמינה בשעות מסוימות כאילו היא במשרד, אלא מתי שרוצה יכולה לעבוד במחשב ולמנות זאת כשעות עבודה, מהיותר ראוי לשאול מפורשות את המעסיק האם יכולה לחשב זאת. ואם רוצים להתפשר נראה ברור שאם הוצרכה להימצא בסביבות הטכנאי בכדי להסביר לו ולבדוק אם תוקן כיאות וכיו"ב נחשב כחלק מעבודתה, אך אם יכלה לצאת מהבית או לפנות לעיסוקים שונים בזמן התיקון, אף אם בפועל לא יצאה מהבית אינו נחשב כעבודתה וכמו שנשלח המחשב לתיקון במעבדה. למרות שאילו היתה נמצאת באותה שעה במשרד, היה מחושב כזמן עבודה אף שבפועל לא עבדה מאומה באותה עת. וכשלא יכלה לצאת מהבית מחשש להשאיר טכנאי זר בביתה, מסתבר שנחשב כזמן עבודה במה שנשארה לשמור על ביתה באותה עת, אמנם כיון שיכלה לעסוק בעבודות הבית בזמן זה, ראוי להוריד שליש מהזמן.

כל האמור הוא אם המחשב שייך למשרד, אך אם הוא מחשבה הפרטי שעובדת בו לצרכי המשרד, לא ניתן לחשב זאת כזמן עבודה כיון שלא העמידה את שירותיה למשרד. אכן יש לדון שמה ייחשב כחלק מעבודתה, שהרי טיפלה בו לטובת המשרד, וביותר אם התיקון מומן על ידי המעסיק.

חישוב שעות עבודה מהבית

שאלה: עובדת מהבית עבור המעסיק, אירעה תקלה במחשב והוצרכה להזמין טכנאי לתקנו, האם יכולה להחשיב כשעות עבודה את זמן ביקורו של הטכנאי, למרות שלא עבדה מאומה באותה העת.

תשובה: יש לחלק בין סוג העבודה והסכמי השכר עם המעסיק; אם התחייבה לתת שירות בקבלנות כגון שאמורה להשלים פרויקט מסוים, בלא הקפדה באלו שעות תעבוד, הרי שאם נגרמה לה תקלה במחשב כיון שסוף סוף לא עבדה, אינו מחויב לשלם לה על זמן זה.

ואם עבודתה מתומחרת לפי שעות, אם ההסכם הוא שמפנה מסדר יומה זמן מוגדר שבו תהיה זמינה לצרכי המשרד כאילו היא מגיעה למשרד,

מרבין בשמחה - אדר ראשון

שאלה: האם חיוב "מרבין בשמחה" כולל גם את אדר הראשון בשנה מעוברת?

תשובה: מדינא אין חיוב, אך כבר הביא הרמ"א בהלכות פורים קטן (או"ח תרצז) ש"טוב לב משתה תמיד". ואומנם התבטא רבינו הגרי"ש אלישיב זצ"ל: "מ'קיינ מיקל זיין אדר ראשון אויכט" (אפשר להקל לשמוח גם באדר ראשון). וכשנשאל כיצד מקיימים "משנכנס אדר מרבים בשמחה", הן באדר ראשון והן באדר שני, השיב: "על ידי שמרבים בלימוד התורה". ונשאלתי על כך: הרי באותו מאמר חז"ל נאמר "כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבים בשמחה", האם משנכנס אב ממעטים בלימוד?!

אומנם אין כוונת רבינו שלזה כיוונו חז"ל ב"מרבין בשמחה", כי כוונתו שאם רוצים להרבות בשמחה, תחילה יש להרבות ב"פיקודי ה' ישרים משמחי לב". כשהלב שמח, יש מה לדבר על ריבוי השמחה. הרי "פיקודי ה' ישרים משמחי לב" - לימוד התורה וקיום המצוות יש בהם את סגולת "משמחי לב". וכן כתב האור החיים הקדוש (ריש פרשת וארא) "ולא שמעו אל משה מקוצר רוח - לפי שלא היו בני תורה לא שמעו, כי התורה מרחיבה לבו של אדם". וזהו שכתב הרמ"א (תרצה, ב) "וטוב לעסוק מעט בתורה קודם שיתחיל סעודת פורים" כי בלאו הכי אי אפשר לשמוח.

מסכת בבא קמא דף קטו-קט"ט מסכת בבא מציעא דף ב-ג

הריגת בעלי חיים לצורך הכנת

תרופות

בגמ': ולא ישקה מהן לבהמה וכו'. (בבא קמא קטו, ב).

בש"ת שבות יעקב (ח"ג סי' עא) נשאל מרופא מומחה אי מותר לעשות רפואה דהיינו להמית בהמה טמאה כגון כלב או חתול מפני ספק פקוח נפש לפי שאותה עדיין אינו בדוק ומנוסה ויש לבחון אותה ע"י שמשקה כן לחתול או לכלב לראות אם ימותו מזה.

והשיב, עיקרא דהאי דינא כבר אמורה בתשובת משאת בנימין ובט"ז (יו"ד סי' קיח) בענין נחירת התישים, גם בתשובת עבודת גרשוני (סי' יג) ובבית יעקב (סי' מב) והעלו הלכה למעשה דכל שיש בו שום צורך או לרפואת הגוף או שום הנאת ממון דאין בו שום חשש איסור כל תשחית או צער ב"ח ואפילו משנת חסידים אין כאן.

והוסיף שברמ"א (אבה"ז סי' ה ס"ד) פסק שכל דבר הצריך לרפואה או לשאר דברים, לית ביה משום איסור צער בעלי חיים, ולכן מותר למרוט נוצות מאווזות חיות, וליכא למיחש משום צער בעלי חיים ומ"מ העולם נמנעים דהוי אכזריות.

ראיה לדברי הרמ"א הביא ממה שאמרו בע"ז (ל:) שמותר ליתן לחתול ידיה משקים מגולים אע"פ שמכחישין אותה, וכמבואר בתוס' בסוגיין. הרי דכל כה"ג אין חשש איסור כלל.

ומה שהחמיר הרמ"א במריטת נוצות שהעולם נמנעים משום אכזריות היינו דוקא במריטת נוצה שעושה מעשה בידיים והעוף מרגיש מאוד הצער בשעת כל מריטה ומריטה משא"כ בנדון שלפנינו של השואל שאינה מרגשת כלל צער בשעת אכילה ושתייה זאת רק שאח"כ גורמות חולי ומכאוב והוא לרפואת אדם נראה פשוט שאין כאן חשש איסור אפילו ממדת חסידות.

חזק לחבירו שיש לו ביטוח

בגמ': בעא מיניה רב כהנא מרב ירד להציל ועלה שלו מאליו מהו, א"ל משמאי רחימו עלה, וכו' (בבא קמא קטז, א).

באור שמח (שכירות פ"ז ה"א) כתב לדון על אחד ששכר בית מחבירו וקיבל עליו אחריות מדליקה, ואח"כ הלך המשכיר והבטיח ביתו בחברת האחריות, ונשרפה הבית, מי מצי השוכר לומר כיון דלית לך פסידא, דדמי ביתך את נוטל מן החברה, אדעתא דא לא קבלתי אחריות.

וכתב, נראה לי לדון, דהשוכר חייב בתשלומי אחריותה, דכמו כן שנינו בפרק הגזול ומאכיל (בסוגיין) במשנה דשטף נהר חמורו וחמורו חבירו כו', ואם אמר לו אני אציל את שלך ואתה נותן לי את שלי חייב ליתן לו, בעא מיניה רב כהנא מרב ירד להציל ועלה שלו מאליו מהו, א"ל משמאי רחימו עלה, אלמא דהא דקיבל אחריות הוא משום דמחמת דמציל את של חבירו מפסיד חמור של עצמו, ולסוף לא הפסיד את של עצמו, דעלה מאליו, לא מצי אמר אדעתא דא לא מחייבנא

ראיית פני הרב בעת השיעור

בגמ': אמר להו דלו לי עיני ואחזייה (בבא קמא קיז, א).

כתב הרדב"ז בתשובותיו (ח"ג סי' תעב) עוד אמרו בספרי החכמה כי בהיות האדם מתכוין אל רבו ונותן אליו את ליבו, תתקשר נפשו בנפשו ויחול עליו מהשפע אשר עליו, ויהיה לו נפש יתירה וזה נקרא אצלם סוד העיבור בחיי שניהם, וזהו שנאמר "והיו עיניך רואות את מוריך" וזהו "והתיצבו שם עימך ואצלת מן הרוח", וכן אמר רבינו הקדוש שאם היה רואה פני הרב היה מגיע למדרגה העליונה, וכ"ש אם הרב מתכוין וקרא זה אל זה להשפיע וזה לקבל, וראה גם בס' חסד לאברהם אזולאי (מעין שני נהר לג) שכתב: וכאשר יצייר האדם בדעתו צורה הקדושה ההיא ישלים שכלו, וזה שאמר ר' אבא בפר' משפטים שהיתה צורת ר' שמעון מצויירת לפניו והיה משיג ע"י השגה גדולה, וז"ס "והיו עיניך רואות את מוריך" וכו', ולא זו בלבד אלא שגם היות צורת אדם נכבד מצויירת בשכלו הוא ישיג מעלה גדולה ונפלאה, וז"ס שאמרו רבותינו ז"ל חייב אדם להקביל פני רבו ברגל. ע"ש מה שהאריך בזה.

והנה כתב המהרש"א (ח"א ד"ה א"ל) על דברי הגמרא, א"ל דלו לי עיני ואחזייה דלו לו כו'. אין לפרש דלך אמר לדלות עיניו שרצה לענשו בראיה על שהקשה לו כ"כ וכדאמרינן כל מקום שנתנו חכמים עיניהם או עוני או מיתה דהא משמע דלא ענשו אלא משום דהוה סבר דמחייך ביה כשראה אותו ואפשר לומר דהאדם מבין יותר מחבירו ומרבו כשרואה אותו בפנים כדכתיב וראית את מוריך גו'.

ובש"ת משנה הלכות (ח"ז סי' קנד) נשאל בדבר ילדים שיש להם קשיים בסדר הלימוד, אם יש איזה התנגדות או פקפוק להנהיג דרך לימוד באופן שמזמינים מכונה עם טעיפס עם הסדר הלימוד הצריך להם והמלמד בא להכיתה ומפעיל את הטייפ והילדים מאזינים ומקשיבים לקולו ולומדים עצמם מזה וגם מראים להם צורות

נפשאי באחריות חמורך, דמצי אמר ליה מאי איכפת לך במה דמשימא רחימו עלי, כש"כ כאן, שע"י מה שנותן שכר קצבתו לחברת האחריות הרויח בתשלומי ביתו, ודאי דבזה לא נפטר השוכר מתשלומי אחריות שקבל עליו. ועיי"ש עוד ראיה לזה, וסיים שהדין ברור שהשוכר שקיבל אחריות משלם דמי הבית.

אמנם בתשו' הרי בשמים (מהדו"ת סי' רמה) דחה ראי' הנ"ל, משום דהתם עיקר הטעם משום דזכי ל' מהפקיאר, ועוד דל"ש משמ' רחימו עלי, רק במידי דאתי ממילא, והביא לזה מכמה מקומות בש"ס ופוסקים, ועוד סברות לומר דל"ש בזה מזלו גרם, ולפ"ז לכאורה לא רק דאין ראי' משם לחיוב, אבל יש גם משם ראי' לפטור, דמדהצריך הש"ס ליתן הטעם לחיוב, משום דמשמ' רחימו עלי, ולא אמר בפשטות, דאזלינן בתר תנאי ההתחייבות, ומה לו במה דלבסוף לא ה"י לו הפסד, אבל באמת אין ראי' משם, ד"יל דשאני התם, דעלה החמור זה בעצמו, ואיגלאי מילתא למפרע, דזה הדבר בעצמו אשר בשבילו ה"י התנאי האחריות, לא נאבד ולא נפסד כלל, והרי היא בעין בשלימותו כמו שה"י, משא"כ בנדונים הנ"ל, הרי נפסדים, ורק קבלו תשלומיהם ממקום אחר, והיכא דאנו דנין מטעם מזיק כמו בנדון ההרי בשמים, אף אין אנו צריכים לקבלת אחריותו כלל, בודאי אין ראי' משם, ודאתאן מזה לפי"ד ההרי בשמים, אין ראי' מסוגיין.

ועיינן בשו"ת מהרש"ם (ח"ד סי' ז) שנשאל בדנין מי ששרף בית חבירו שה"י מובטח ושלמו לו בעלי הביטוח בעד ביתו שנשרף אם חייב השורף לשלם לו והשורף טוען הללו לא גרמתו לך היות זה טוען שתשלומין הללו באים מצד אחר מחמת שנתן מעות תשלומי אסיקיראציאן כנהוג ועוד דע"כ מחויב לשלם לבעלי אסיקיראציאן דמי ההיזק ויוכל הוא לתבעו. טע"ע בשו"ת קניין תורה בהלכה (ח"ב סי' צד) בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' קכו) ובתשובות והנהגות (ח"א סי' תתכב).

כנראה שהנו"ב הנ"ל לא שם לבו לדברי הב"ש אלו, וברמ"א (חו"מ סי' סב) כתב שסתם אשה נו"נ תוך הבית. וביד אברהם (יו"ד שם) הביא בשם הי"ש שהיום מותר לקבל מאשה נתינה מרובה כיון שנשים שלנו נו"נ ועוסקות גם בנכסיו, אך במהרש"ם (ח"א סי' לב, מה) כתב שדברי הר"ם מינץ אמורים רק בנדר קודם נשואין ואח"כ נשאת, שכבר חל הנדר מקודם, אבל מה שנדרה לאחר נשואין שלא מדעת בעלה, אף בנו"נ אין הבעל חייב לשלם, וכל זה דוקא כשמחה הבעל לאלתר, אבל בשתק ולא מיחה לאלתר מעשיה קיימים.

לימוד סדר נזיקין ומסכת בבא מציעא

במשנה: שנים אווזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי (בבא מציעא א, ב, א).

במסכת תענית (כד). מסופר שרבה גזר תענית והתפלל שירד גשם, ולא ירד, שאלוהו תלמידיו מדוע כשרב יהודה היה גזר תענית היה יורד גשם, ענה להם רבה מה בידי לעשות, שכן אינני יודע מה גדול כוחם של דורו של רב יהודה מדורנו, ואדרבא אנחנו עדיפים מהם בכך שבשנותיו של רב יהודה היה עיקר לימודם ועיונם בסדר נזיקין, ואילו אנו לומדים את כל הששה סדרים.

בספר תפארת הגרשוני (פרשת תצוה, נדפס בשנת תנ"ט) הקשה, מדוע סבר רבה שהלימוד של דורו של רב יהודה בסדר נזיקין עמד להם לזכות שתעניתם ותפילתם התקבלו וירד גשם, שהרי אמר שהם למדו נזיקין משמע שזה הזכות שהיה להם, ורק אמר שלפי"ז לנו היה צריך יותר להיענות לתפילתנו שהרי אנו לומדים ששה סדרים.

וכיאר עפ"י מה שכתבו בתיקונים (עיין תיקוני זוהר קמז; זוהר בלק קצח). שבלימוד הג' בבית מכפר האדם על הפשעים עד שהם נעשים לזכויות, שעל ידי לימוד בבא קמא נעשה הפשע זדון, ע"י לימוד בבא מציעא נעשה הזדון שוגג, וע"י לימוד בבא בתרא נעשה השוגג זכות. והיות

סי' רמח ס"ד) פסקו גבאי צדקה, אין מקבלין מהנשים ומהעבדים ומהתינוקות, אלא דבר מועט, אבל לא דבר גדול שחזקתו גזול או גנוב משל אחרים. ובשו"ע (שם) הוסיף וכתב, כמה הוא דבר מועט, הכל לפי עושר הבעלים ועניותם. והני מילי בסתמא, אבל אם הבעל מוחה, אפילו כל שהוא אסור לקבל מהם.

לפי זה כתב בתשובות והנהגות (ח"א סי' תקסד) שאשה שבעלה קמצן ונתנה דבר מועט לצדקה אך ביקשה מהגבאי שלא יספר זאת לבעלה, שאסור לגבאי ליטול ממנה, כיון שמוכח מדבריה שבעלה מקפיד על כך. אמנם בסתמא מותר לקחת דבר קטן, ואם היא עובדת יש להתיר גם כשנותנת דבר גדול יותר. ובמהרש"ם (ח"א סי' מה) הביא ע"פ המהר"ק (שרש נו) שאם כותבים בהתנאים וישלטו בנכסיהן שזה בשוה, יש רשות להנשים ליתן צדקה, וכדעת השואל בטו"ד (מה"ג סי' קפא). וע"ע בשו"ת חלקת יעקב (יו"ד סי' קמ) על קיבוץ מעות בכינוס של נשים.

והנה בפ"ת (יו"ד סי' רמח סק"ג) כתב בשם הנו"ב (מהדו"ק יו"ד סי' עב) שכתב שאם אמרה שנתנה בשליחות בעלה וברשות נאמנת, וכ"כ בתשובת בשמים ראש (סי' קסו). עוד הביא הפ"ת (שם) בשם הנו"ב (מהדו"ת יו"ד סי' קנח) שנשאל אשה שיודעת שבעלה מקמץ בנתינת צדקה ואינו נותן לפי ערכו והיא נו"נ תוך הבית ומחלקת צדקה לפי העושר ויודעת שבעלה מקפיד אם מותר לקבל ממנה, והשיב שגזל גמור הוא וחלילה לקבל ממנה ואף שב"ד כופין הצדקה מ"מ מי שם האשה לשופטת ואשה פסולה לדון וגם לבי"ד אין רשות ליקח ממנה בלי ידיעתו גם להתיר לה בימי עיבורה ליתן חלקה לעניים להתפלל עבורה ולעשות לה פדיון ג"כ אינו נכון שאין זה בכלל רפואה, רק אם היו כל בני משפחתה נוהגים כך אפשר לומר שמחוייב גם הבעל לעשות לה כן וכופין אותו על כך אבל לא שהיא תעשה זאת בלי ידיעתו בגניבה. אולם בב"ש (אבהע"ז סי' צא ס"ק יג) הביא בשם הר"ם מינץ (סי' ז) שאשה הנושאת ונותנת בבית, אם נדרה צדקה צריך הבעל לשלם בעבורה, אף על גב דיכול למחות לה להבא, מ"מ צריך לשלם מה שנדרה כבר, ובפ"ת (שם) כתב,

אחרות שונות ועי"ז לומדים ע"י ראות.

בתשובתו הביא דברי הגמ' בעירובין (ג): אמר רבי הא דמחדדנא מחבראי דחזיתיה לר"מ מאחוריה ואילו חזותיה מקמיה הוה מחדדנא טפי דכתיב והיו עיניך רואות את מוריך ופירש"י כשלמדתי תורה ישבתי בשורה שלאחריו, ועי' ר"ח שהייתי קטן ולא הגעתי לישיב בשורה שלפניו וכו' ואילו הייתי זוכה לישיב לפניו הוינא עדיף טפי. וכתב המהרש"א (ח"א עירובין שם) שהסברת פנים הוה מחדדו טפי דיש להבין בקריצות עינים וברמיזות שפתים והיינו רואות את מוריך שמראה לו פנים טפי.

לפי זה כתב למדנו דללמוד תורה הוא ענין דוקא לראות את פני הרב הלומד ולישב לפניו ולא לאחוריו אפילו כי הוא שומע מה שהוא אומר אבל ההסתכלות ברבו בשעת לימודו ממשיך עליו אור רבו וגם מבין בקריצות עינים וברמיזות שפתים שמראה לו פנים כדעת המהרש"א ז"ל וזה א"א רק ע"י ראיית הרב שלמדו ושלמדנו. ופשוטו להשומע מן הדומם מדבר אין בו שני דברים הללו ואינו אלא ככל פלאטא שדובר וכיוצא בזה שאין בזה לא טעם ולא ריח וכ"ש שאין בזה הטעם של והיו עיניך רואות את מוריך. ועי"ש שהאריך עוד בזה הרבה שאין לשנות ולנהוג כן.

מלוה שטוען שהלוה פרע חובו במטבעות מזויפות

בגמ': איתמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע וכו' (בבא קמא קיח, א).

בט"ז (חו"מ סי' עה בסוף הסימן) שאדם שפרע חוב לחבירו, ואחרי הפרעון בא המלוה עם מטבע מזויפת ואמר שהוא ממעות הפרעון והלוה אינו יודע, לא מקרי איני יודע אם פרעתך כיון שודאי היה מעשה פרעון אלא הוי כתובעו המלוה תביעה חדשה והלה אומר איני יודע אם אני חייב לך ופטור מלשלם.

אך בפתחי תשובה הביא שהש"ך (סי' רלב סי' ק טו) ועוד אחרונים חולקים על זה, וכמה מסכימים לדעת ה"ט". ובספר נתיבות השלום (ארחות משפט נתיב יז אות יד) כתב שדעת רוב האחרונים כדעת ה"ט, ובספר חוקי משפט (חתן המג"א אות א) הביא שדיינים בזמנו הורו כה"ט, ובערוך השולחן (שם בסוף הסימן) כתב שגדולי האחרונים נחלקו בסברא זו והדעת שלו נוטה יותר לדעת ה"ט, ומסיק למעשה לעשות פשרה.

בבירור הלכה (חו"מ ח"א סי' עה שם) האריך בזה, והביא שדעת הרי"ף בתשובה שאם המלוה אומר שברי לו שהמטבע היתה מזויפת והלוה אומר שאינו יודע היה זה כאינו יודע אם החזרתי לך וחייב להחליף לו למטבע אחרת, וכן הביא שדעת הרבה אחרונים, עי"ש.

קבלת צדקה מאשה

בגמ': תנו רבנן לוקחין מן הנשים כלי צמר ביהודה וכלי פשתן בגליל אבל לא יינות ושמנים וסלתות וכו' (בבא קמא קיט, א).

ברמב"ם (מתנות עניים פ"ז ה"ב) ובשו"ע (יו"ד

'פניי הלכה' מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניי הדף היומי

ובספר קב הישר (פנ"ב) כתב, כלל זה נקוט בידך, מי שאינו רוצה ליהנות בממון של חברו וכל שכן שאינו רוצה ליהנות בממון של גזל או גניבה, ומשאו ומתנו הוא באמונה, הוא איש צדיק וישר בודאי, אבל כשהאדם רואה את חברו מנשק התפילין ומתפלל, ומשאו ומתנו אינו באמונה, צריך להתרחק ממנו כמלוא עיניו כי עיקר היראה והצדקות היא בממון. בחשיבות לימוד סדר נזיקין והלכות חושן משפט ראה עוד בפניי הלכה ב"ק. (ב.)

בכמה הלכות הנוגעות לכל אחד באבן העזר, וכן בחושן המשפט הלכות שלוחין והלכות הונאה, ומקח טעות והלכות אבידה ומציאה, והלכות שומרים והלכות תשלומי שכיר בזמנו, ודיני השבת העבוט ולקחתו המבוארים במסכת בבא מציעא, שצריך האדם לידע אותם. רבי ישראל סלנטר זצ"ל (תורת היראה מכתב ו) כתב, שיש לקבוע לבעלי בתים שיעור ללימוד חושן משפט, ולעיין לפי הדינים המבוארים בשו"ע לדינים הנוגעים לזמנינו.

ואמר רבי תנחום בר חנילאי (תענית ז): אין הגשמים יורדים אלא אם כן נמחלו עוונותיהן של ישראל, ממילא נמחלו עוונותיהם של בני דורו של רב יהודה בלימוד סדר נזיקין, ולכן ירד גשם. בחשיבות לימוד הלכות וסדר נזיקין האריכו בספרי מוסר ויראה, ובספר תורת הבית (מאמר שני) כתב החפץ חיים על דברי חז"ל (מגילה כח): כל השונה הלכות מובטח לו שהוא בן העוה"ב, שהחשיבות בלימוד ההלכות היא, מפני שבלא לימוד ההלכות לא ידע האדם לקיים את המצוות, הן מצוות ודינים המבוארים באו"ח ויו"ד, והן

ש"ס עוז והדר מניקה

מהדורה מיוחדת, תלמוד בבלי מנוקד בתוספת מדור שינון 21 כרכים

היום של הורה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

כלל ישראל

תדרשוני

לטובה

מדרש רבה

המבואר והמשולב

עם ירושת אבותינו
מסודר והפירוש המאחד

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

ללמוד להבין להשכיל!

הרמב"ם המבואר!

מרכז הזמנות: (+718)4370054 להשיג בחנויות הספרים

הרה"ק רבי יוחנן סופר זצ"ל האדמו"ר מערלוי בעל אמרי סופר י"ג אדר א' תשע"ו

הפרוודור שמוביל לחדרו והניח ידו על המזוזה ושהה כך כמה רגעים בדביקות. אחר כך כשנכנס לחדרו הראה לי מה שהביא ה'התעוררות תשובה' בחיבורו 'מוסרי הרמב"ם את לשון הרמב"ם בהלכות מזוזה (פ"ו הי"ג) וז"ל שם: חייב אדם להזהר במזוזה מפני שהיא חובת הכל תמיד ובכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד ה' שמו של הקב"ה ויזכור אהבתו ויעור משנתו ושגיותיו בהבלי הזמן. (ספיר ויהלום פר' מקץ תש"פ - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

כפרת העוונות אף היא משום צורך גבוה היא

"לְתַת אֶת תְּרוּמַת ה' לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם" (שמות ל טו).

מסופר כי פעם אחת בסעודה שלישית של פרשת שקלים, הקשה גאב"ד ערלוי רבי יוחנן סופר זצ"ל על לשון הפסוק "לתת תרומת ה' לכפר על נפשותיכם", אשר ממנו עולה כי הטעם בנתינת תרומת ה' הוא לכפר על נפשותיכם, וכי יש מטרה עצמית בעשיית המצוות, הלא כל עבודתנו צורך גבוה היא.

ואמר, כי כל זמן שנשמות ישראל פגומות יש צער למעלה, ואין השם שלם, ואם כן מטרה זו של כפרת העוונות אף היא משום צורך גבוה היא, שעל ידי זה שתכפר התרומה על נפשות התורמים, ממילא תהיה זו 'תרומת השם', דהיינו שעל ידי זה יתרומם שם ה' בזה שיכפרו על נפשותם. (דרכיו ראיתי עמ' כב).

אליו בלב ונפש ימים רבים. כתלמיד קמיה רבו חש רבינו כלפי רבו זה, ועד סוף ימיו היה מעלה את זכרו בהערצה ובחיבה. גם את מנהגי בעלזא אימץ, ונהג במנהגים אלו שנים רבות. במרוצת השנים, לאחר שהעמיד דורות רבים את תלמידים כבנים, הקים את רשת תלמודי התורה 'כתב סופר', את קהילות 'יד סופר' בארץ, ואת המכון להוצאת ספרי ה'ח"ת' סופר'.

עלה בסערה השמימה ביום י"ג אדר א' שנת תשע"ו, זי"ע.

זהירות והתבוננות במזוזה

סיפר אחד מנכדיו של הרה"ק האמרי סופר מערלוי זי"ע: א: פעם כשבאתי לשיבה עמו לאחר מנוחת הצהרים בשבת קודש, נעצר הרבי על פתח

כ"ק מרן האדמו"ר רבי יוחנן סופר זצ"ל, נולד בי"ג בטבת תרפ"ג, בעיירה ערלוי שבהונגריה, לאביו הגה"ק רבי משה סופר בעל היד סופר זי"ע הי"ד, ולאמו הרבנית הצדקנית מרת טושנא ע"ה.

עוד בהיותו נער, כאשר גדל על ברכי זקינו הגה"ק רבי שמעון סופר זי"ע הי"ד בעל ה'התעוררות תשובה', ראו בו מוריו ילד שעשועים אשר הגה בתורת ה' יומם ולילה בלי מיצרים, וכל רואיו יעידון יגידון כי הוא זרע ברך ה'.

כאשר גדל מעט נשלח ללמוד בישיבת וורפלט בהונגריה, שם שקד על דלתי התורה, וקנה את משנתו מרבו המבוקה הגה"צ רבי יוסף אריה פולק זי"ע הי"ד, ראש הישיבה ורב העיר. כמו כן למד בישיבת יארמט, שם קנה תורה מאת ראש הישיבה הגה"צ רבי אהרן דוד דייטש זצ"ל.

לאחר שעבר את איימי מלחמת העולם השנייה, בה נרצחו זקינו, אביו, אימו ואחיותיו, וניצל בניסי ניסים, הגיע לבודפסט הבירה, שם נשא את זוגתו הרבנית הצדקנית מרת מרים ע"ה, בת הרה"ג ר' יעקב פאלל זצ"ל.

בשלהי שנת תש"י, לאחר שהקים את ישיבת ערלוי בגולה, עלה לארץ הקודש יחד עם תלמידיו, והיה מוסר להם שיעורים תמידין כסדרן. אל עיר הקודש ירושלים הגיע רבינו זצ"ל בשנת תשי"ג. לאחר שרכש את בניין הקונסוליה הסורית בשכונת קטמון, הקים שם את בנין הישיבה, אשר משמשת עד ליום הזה כמגדלור של תורה ועבודת השי"ת.

בקטמון נקשרה נפשו במרן הרה"ק מבעלזא זי"ע, אשר גר בימים אלו בשכונה זו, והיה קשור

הרה"ק רבי אברהם שמחה הורוביץ זצ"ל מבארניב זי"ע

בעל חמרא טבא ט"ו אדר א' תרע"ו

השבת פרק ג), בעת שלובש מלבושי שבת יאמר מקרא זה (ישעיה נד, יז) 'כל כלי יוצר עליך לא יצלה, וכל לשון תקום אתך למשפט תרשיעי'. ולא ראיתי בשום מקום, הטעם והשייכות של מקרא זה אל מלבושי שבת.

יש לומר, כי איתא בספר 'עיר דוד' (בית ו יצחק חדר ב סימן שטו), בשם מדרש פליאה בפרשת בלק, וזה לשונו: אמר בלעם, איך יוכל לקללם, שהם לובשים בגדי שבת ויום טוב. עד כאן דבריהם, עיין שם.

ובזה מובן, שעל ידי מלבושי שבת, נצולים מכל פה ולשון שרצונם להרע להם, ונצולים בזכות מלבושי שבת. - על כן נכון אמירת פסוק זה בעת הלבשתם, כמובן.

(חמרא טבא)

רבינו גדל ולמד אצל אביו שהיה רבה של בארנוב והאדמו"ר הראשון מבארנוב. אחר פטירת אביו התמנה לכהן תחתיו כרב העיר וכאדמו"ר והוא בן 22 בלבד. הוא ארגן את הבחורים והאברכים בעיר למשמרות לימוד כל היום והלילה. ועסק עם יהודים ראויים מבני העיר גם בחכמת הנסתר. בשנת תרס"ט עלה לארץ ישראל והתיישב בירושלים. את כתביו הרבים העלה עמו ובסוף ימיו הכין מתוכם ארבע חיבורים: בית אברהם, מועדים לשמחה, חמרא טבא ואורה ושמחה. נטמן בהר הזיתים.

אמירת 'כל כלי עליך לא יוצלח' בעת לבישת בגדי שבת

איתא בסידור האר"ז ז"ל (וב'פרי עץ חיים' שער

הרה"ק רבי פינחס מנחם אלתר זי"ע

**בעל הפני מנחם'
ט"ז אדר תשנ"א**

העוז שניתכו אז ארצה. בכיתי ללא הפוגה כאשר נתקיים בי בגירותי מקרא כפשוטו (תהלים כז י) 'כִּי אָבִי וְאִמִּי עֲזָבוּנִי וַיהוָה יִאֲסָפֵנִי'. היה לי רבינו לבית מעון לבוא אליו תמיד, ועתה התייתמתי מאבי ואמי גם יחד.

(ספיר ויהלום פר' משפטים תש"פ- להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

כ"ק אדמו"ר רבי פינחס מנחם אלתר זי"ע מגור נולד ביום שבת קודש פרשת פינחס כ"א תמוז שנת תרפ"ו בעיירה פאליניץ בפולין, כבן זקונים לאביו הרה"ק רבי אברהם מרדכי מגור זי"ע בעל ה'אמרי אמת' בן הרה"ק השפת אמת. ולאמו הרבנית הצדקנית מרת פייגא מינטשא בת (גיסו של ה'אמרי אמת') הרה"ק רבי יעקב מאיר בידרמן הי"ד חתן בעל השפת אמת זי"ע.

כאשר כבשו הגרמנים את פולניה הצליח להימלט עם אביו האדמו"ר, והגיע לארץ ישראל בשנת ת"ש.

שימש במשך שנים רבות כראש ישיבת 'שפת אמת' של חסידי גור בירושלים, ונודע כתלמיד חכם מופלג. נקרא על שם ספרו 'פני מנחם'.

מונה כאדמו"ר חסידות גור משנת תשנ"ב, לאחר שנפטרו אחיו האדמו"רים הרה"ק רבי ישראל בעל 'בית ישראל' והרה"ק רבי שמחה בונים בעל 'לב שמחה'. רבינו נפטר בפתאומיות במוצאי פורים שנת תשנ"א זי"ע.

קירב מאוד גרי הצדק

מוספר, ('הפני מנחם' ח"ב עמוד רסט) גר צדק פלוני שהיה מודע להרה"ק הפני מנחם מגור זיע"א, הכניס את בנו לברית ימים ספורים לפני חג הפסח, וכיבדו לשמש כסנדק. לאחר הברית הראה לו הרבי פנים שוחקות מאוד והעניק לו מכתב ברכה קצר בו ברכו בברכת מזל טוב ורוב

שינוי המנהג היה כאן בעולם הזה שכן אכל

איתא בגמ' (ב"מ פו:) אל ישנה אדם מן המנהג, שהרי משה עלה למרום ולא אכל לחם, מלאכי השרת ירדו למטה כשבאו לביתו של אברהם אבינו ואכלו לחם.

וקשה בשלמא המלאכים שאכלו כשירדו לעולם, יש מזה ראייה שאל ישנה אדם מן המנהג, אבל משה רבינו שעלה למרום וארבעים יום היה נהנה מזויו השכינה, מדריגה גדולה כזו, הרי לא היה יכול לאכול כלל, ומה שייך לומר בזה אל ישנה מן המנהג.

ותירץ הרבי מקאצק ז"ל שהכוונה היא להיפך, כי לאחר ארבעים יום שלא אכל ונהנה מזויו השכינה שוב לא היה צריך לאכול אף כשחזר וירד לעולם הזה, ואפ"ה המשיך לאכול, מכאן שלא ישנה אדם מן המנהג.

(פני מנחם, בשלח תשנ"ד)

נחת לכל המשפחה עם ברכת יום טוב שמה, וכתב לו שם את הפסוק ממגילת רות (ב יב) 'ישלם ה' פעלך ותהי משכורתך שלמה מעם ה' אלקי ישראל אשר באת לחסות תחת כנפיו', והוסיף: 'אשריכם שהצטרפתם בה"י לעם ישראל מלב טהור ובאתם לחסות בצל כנפי השכינה'. בקיימו בהידור את מצוות 'ואהבת את הגר' הוסיף לאחר מכן להגיש לו מעטפה נוספת ובתוכה שטרות כסף, באמרו אליו: הסכום הזה בוודאי יעזור לך כי תצטרך לשכור עזרה לקראת ההכנות לפסח. אין לשער כמה שמחה וקורת רוח גרם לאותו אדם שהרגיש את האהבה השופעת אליו מן הרבי, בהשגחתו על אודותיו מחלונות רצונו הטוב.

ביום המר, ט"ז אדר תשנ"א, חרב עלי עולמי, סיפר גר צדק אחר שהרבי קרבו ושוחח עמו רבות באנגלית, שפת האם שלו. דמעותי נמסכו במטרות

**להגות בפרשת השבוע
עם האוצר הפלום**

אוצר אגודת חסידי חב"ד - אגודת חסידי חב"ד - חב"ד חסידים - חב"ד חסידים - חב"ד חסידים
מרכז 'כירוף דורות' עם פנים סמולניץ ט"ז אדר תשנ"א רבי דוד דוד אבינוניא שליט"א

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

הרה"ק רבי מרדכי מנחם מענדל

קאליש מסקערנאוויץ זי"ע

י"ח אדר א' תרפ"ט

מסירות נפש ליהודי בליל פסח

פעם אחת בליל פסח כאשר כל יהודי ווארשא כבר הסבו אל שולחן הסדר כבני חורין, התדפק רבינו על דלת ביתו של אחד מעשירי העיר, ופנה אל בעל הבית ואמר לו "הב לי כסף ובא הצטרף אלי להציל נפש מישראל בבית חולים אשר בקצה העיר, שמה שכב חולה אנוש עני, ומאחר שלא היה ביכולתו לשלם דמי אישפוזו השליכוהו הגויים אל הרחוב, וסכנה נשקפת לחייו, בא אתי כי מסוכן הדבר שאדם יחיד ילך בסביבה זו באישון ליל... נבהלה אשת העשיר ופנתה אל רבינו בלשון תקיפה "כסף יקבל מר כחפצו, הרי קופתינו פתוחה לפניו, אך אני לא אתן לבעלי לעזוב את שלחן הסדר וילך למקום סכנה".

בלית ברירה ניגש רבינו לקופת העשיר והוציא מתוכה סכום גדול ואח"כ פנה לבדו אל בית החולים.

בדרך נתקל בקבוצת גויים פראים שניסו לרצחו נפש, והתחיל לברוח מפניהם מרחוב לרחוב, והגויים אחריו, כשהוא זועק בכל כוחותיו "זכות אבות, זכות אבות" ואכן ניצול מפניהם בדרך נס. כעבור שנים רבות כאשר סיפר רבינו מעשה זה, התבטא "שזו היתה אחת מהפעמים היחידות שהזדקקתי לזכות אבות".

(כרם בית שמואל)

בשנת תרפ"ז נתנו החסידים עיניהם ברבינו שימלא את מקום קדשו.

חסידים רבים שחרו לפתחו ודבקו בו, ועד מהרה נתפרסם שמו של רבינו כה'אוהב ישראל' מסקערנאוויץ, כך כינוהו בלשון חיבה.

לא ארכו ימיו של רבינו ושקעה שמשו שלא בעונתו, והנהיג את עדתו רק מעט יותר משנתיים ימים עד שנת תרפ"ט, ויצאה נשמתו בטהרה ביום י"ח אדר א' שנת תרפ"ט, ומנו"כ בעיר ווארשא. בתוך צוואתו המלאה ענווה ושפלות רוח, כותב רבינו: הנני מצוה עליכם כי לא יקראו אותי בשם כינוי של רבנות כמו אדמו"ר, מרן, וכדומה, רק בשמי העצמי כמו שקראו אותי עוד בחיי אאמו"ר הרה"צ הק' זצלה"ה זי"ע. גם לבלי לכתוב על הטאוועל (-לוח המצבה) של קברי 'אדמו"ר'.

רבינו נולד לאביו הרה"ק רבי שמעון מסקערנאוויץ זי"ע, בימי שבתו בעיר דזילאשין, ונקרא שמו בישראל על שם זקינו הק' -אבי אביו- כ"ק מרן רביה"ק אדמו"ר הצעיר מווארקא זי"ע.

כבר משחר טל ילדותו נודע במידת אהבת ישראל ואהבת חסד שהיו טבועים בקרבו כראוי וכיאות לנצר לרבנותו הקדושים מווארקא זי"ע. בהגיעו לפרקו נשא את בת כ"ק אדמו"ר רבי לוי יצחק מסיראטשין שהיה נכד הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזימין זי"ע.

כל ימיו התנהג בהצנע לכת, ואף עמל וטרח לפרנסתו להתפרנס מיגיע כפיו ולא ליהנות מאחרים. לאחר נישואיו התגורר בעיר ווארשא ושמה עסק במסחר, ואף הצליח בה מאוד, ברם את כל הונו חילק תמיד לעניים ולנוזקים ומעולם לא נשאר רכושו אצלו. עד מהרה נתפרסם שמו בקרב יהודי ווארשא, שבחרו בו כפרנס ומינהו כאחד משבעה טובי העיר הגדולה.

רבים היו היוצאים והנכנסים בביתו, והיו נהנים ממנו עצה ותושיה, המוני עניים וחולים ואנשים קשי יום היו מתאכסנים בצל קורתו והיה רבינו עומד עליהם ומשמשם בגופו. כל הליכות היו בפשטות מופלגת בהצנע ובהסתר, והתרחק מן השררה והרבנות, אמנם מאידך כשבא לעשות טובה ליהודי או לגמול חסד עם הבריות, היה בזה הראש וראשון, והשליך נפשו מנגד לעזור לאחרים ולפעול למען הכלל והפרט בכל מה שאפשר.

לאחר פטירת אביו הרה"ק מסקערנאוויץ זי"ע

בס"ד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

הגאון רבי שמואל ענגיל זצ"ל הרב מראדומישלא י"ט אדר א' תרצ"ה

פגישתו עם הגר"י ענגיל

חיבר ספר שו"ת מהר"ש ענגיל שמונה חלקים, היה בקי בכל חדרי תורה, ונודע ומפורסם בבקיאותו העצומה. הגה"ק רבי יוסף ענגיל זי"ע מקראקא היה נכד דודו של מהר"ש ענגיל זי"ע. מי שמבין בדרכי לימוד, רואה שרבי יוסף ענגיל מסתמך בספריו הרבים בעיקר על גמרא רש"י ותוספות, ואילו מהר"ש ענגיל מסתמך יותר על תשובות חתם סופר ותשובות נודע ביהודה.

מספרים שפעם נפגשו שתי הגאונים הללו יחדיו, ואמר רבי יוסף ענגיל לדודו מהר"ש ענגיל, חשבתי שדודי מהר"ש יחבר ספר תשובות שמבוססים כולם על גמרא וראשונים, והנה לבסוף ראיתי שכתבתם רק על תשובות חתם סופר ונודע ביהודה, והשיב לו מהר"ש ענגיל, שיש לו קבלה בידו שבסיס ההלכה הוא נודע ביהודה וחתם סופר, ודבריהם הם כדברי התוספות.

(הגה"צ רבי נתן גשטטנער זצ"ל - שיחות מלוה מלכה)

הגאון רבי שמואל ענגיל מראדאמישלא זצ"ל, נולד ביום א' דר"ח אייר שנת תרי"ג, לאביו הר"ר זאב.

היה תלמידו של הגה"ק מצאנז, ולאחר הסתלקותו נסע לבניו הגה"ק משינאווא והגה"ק מגארליץ. כן נהג לשחר פניהם של צדיקי שושלת בעלזא. בשנת תרל"א נכתר לרב בבילגוריי. לאחר שגורש ממדינת רוסלאנד על שהיה אזרח מדינת עסטרייך, השתקע ברודניק, והיה סמוך על שלחן הגה"ק מגארליץ כשנתיים, עד שנתקבל לראב"ד בדוקלא בשנת תרמ"א.

בשנת תרמ"ח נתקבל לאבד"ק ראדאמישלא, ואח"כ היה הראב"ד בקאשוי.

היה מגאוני הדור ומגדולי המשיבים, ויצאו לאור ממנו שו"ת מהר"ש ענגיל שמונה חלקים, ספר חידושי מהר"ש על מסכת קידושין, וספר שפתי מהר"ש ענגיל עה"ת.

נסתלק י"ט אדר א' תרצ"ה, ונטמן בעיר קאשוי.

אור החיים המבואר

במתיקות ועריבות טוב התורה

אור החיים המבואר

זמנים כ"י נעשה מחדש נעשה מחדש עקב וביאור המקור על כל ספר הארבעה דברי באר ש"י - באר על החיים באר חיים - ממת מנדל סאדרי

אור החיים המשולב

הנחת יסודות מחדש רמב"ם אור החיים באר חיים באר כבוד ש"י ארבעים ספרים חיים יחדיו (אור החיים) חיים באר חיים באר חיים באר חיים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

חיים של תורה

הסכין שנפגמה

אחד מהאורחים שהיו רגילים לבוא מפעם לפעם אל העיר אופוצ'נה היה הרה"ק רבי מנחם מאמשינוב זיע"א, בנו של הרה"ק רבי יעקב דוד מאמשינוב זיע"א. אכסניה קבועה הייתה לו לרבי והיא סמוכה לבית המדרש העירוני של אופוצ'נה. פעמים והיה הרבי מגיע לביקור קצר של יום או יומיים ופעמים אף היה נשאר שבוע ימים ויותר, אך בכל עת בואו של הרבי לאופוצ'נה, היה רבי שלום השוחט ממחר ועולה אל אכסניית הרבי כדי להראות לו את סכינו.

הרבי, שלא היה מרבה בדיבורים, היה לוקח את הסכין מידיו של רבי שלו, מעביר את אצבעו על חוד הסכין, רואה כי הסכין חלקה למשעי ואין בה כל שמץ של פגימה או שריטה, ולאחר מכן היה מחזיר לו את הסכין בשמחה ובמאור פנים. תמיד הייתה הכרת פניו של הרבי מעידה בו כי הוא שבע רצון עד למאוד משחיטתו של רב שלום.

ויהי היום ושמועה פשטה בעיר כי הרה"ק מאמשינוב הגיע לעיר. רבי שלום, כדרכו, החליט שכבר היום, לאחר תפילת ערבית, ייכנס הוא לרבי כדי לקבל ולתת ברכת שלום עליכם, ובהזדמנות זו יציג בפניו את הסכין כדרכו. כך אכן היה, אלא שבאותו הפעם, לראשונה, הרבי נוטל את הסכין, מעביר את אצבעו עליה פעמיים ושלשה פעמים, ובמקום אותה ארשת שמחה קבועה שהייתה נסוכה תמיד על פני הרבי, הפעם הרבי מחזיר לו את הסכין כשפניו חתומות ובארשת פנים רצינית.

רבי שלום הבין כי הרבי אינו מרוצה מהסכין. אם הרבי אינו מאיר את פניו אות היא שדעתו אינה נוחה מהסכין, ושוא, חלילה, מצא בה הרבי שמץ של פגימה ופסול. נבוך היה רבי שלום מאוד, אך עד מהרה התעשת. רבי שלום לקח במיומנות מטלית בד צחורה וצחצח בה את הסכין בכל כוחו. לאחר הצחצוח הציץ רבי שלום בסכין וראה כי אכן היא מבריקה וחדה כדבעי, וחזר והושיט אותה לרבי.

הרבי בודק את הסכין, תחילה בוחן הוא את הסכין בעיניו בקפדנות ולאחר מכן מעביר את אצבעו שוב שוב. אלא שגם בזו הפעם, הרבי מחזיר את הסכין באותה ארשת פנים חמורה. רבי שלום מבין היטב את משמעות הדברים.

הרבי עומד על שלו כי דבר מה אינו כשורה בסכין השחיטה, פגם נסתר יש בו, דבר שאינו מתאים ואינו ראוי לשוחט בכלל ובוודאי שלא לשוחט בדרגתו.

הפעם רבי שלום החליט כי הוא חייב לתפוס את כוונת הרבי. הוא פנה אל צדי החדר, צחצח היטב את הסכין, ואז הוא העביר את אצבעותיו לאט לאט על פני הסכין. אחרי פעם ופעמיים הרגיש רבי שלום את הפגימה בסכין אליה, כפי הנראה, התכוון הרבי שהרגיש בה בשעת בדיקת הסכין. אכן היא הייתה פגימה דקה מן הדקה, אולם שוחט במעמדו היה אמור להרגיש בה.

רבי שלום היה נבוך ביותר. מעולם לא אירע לו כדבר הזה, שסכין השחיטה שלו תפגם כך והוא לא ירגיש בה. ועתה, לגודל הבושה והאכזבה, האורח הגדול הוא זה שהבחין בפגימה זו ויחד איתו גם ראו כל פמלייתו שהרבי אינו מרוצה מסכינו. הייתה זו תחושה של 'מאיגרא רמא לבריא עמיקתא', רבי שלום השוחט הנודע נתפס בקלקלתו באופן שכזה.

תיכף עם צאתו מאכסנייתו של הרבי החל רבי שלום לדרוש ולחקור כיצד ארעה לו תקלה שכזאת ואיך באמת נפגם סכינו עליו שמר כבבת עינו. לאחר בירורים מאומצים התברר לרבי שלום דבר חמור ביותר: באחד הימים האחרונים העז אחד מתלמידי לעשות מעשה אשר לא ייעשה: הוא פתח את נרתיק הסכין האישי של רבי שלום, ללא רשותו

עיר חסידית מובהקת היתה העיר אופוצ'נה ששכנה בסמוך לעיר לודז', בירת הטקסטיל הפולנית. על ראשי החסידים ואנשי המעשה שבעיר נמנה היה רבי שלום השוחט ובודק. מופלג בתורה ובהלכה היה, כשבמיוחד גדול היה כוחו בכל הלכות השחיטה והבדיקה. כל בני העיר סמכו על שחיטתו המהודרת של רבי שלום ואכלו ללא פקפוק מהבשר שיצא מתחת ידיו האמונות.

שמו הטוב של רבי שלום יצא לתהילה ברחבי ארץ פולין עד שרבים וטובים מבני פולין שביקשו ללמוד ולהתמקצע במלאכת השחיטה והבדיקה היו באים ללמוד זאת מפיו של רבי שלום. תחילה היה רבי שלום מלמד את כל ההלכות הנצרכות ומעביר להם את מסורת ההלכה העוברת מדור לדור מפי ספרים וסופרים, ולאחר מכן היה מלמד את הפרקטיקה המעשית, החל מהעמדת הסכין שיהא חד וחלק כדבעי ועד ביצוע מעשה השחיטה בפועל.

תלמידיו המובהקים של רבי שלום היו יודעים לשחוט בהמות דקות וגסות, וכמובן גם עופות, ביתרון הכשרות וההידור, עד כדי כך שתעודה כתובה וחתומה בידיו של רבי שלום על התאמתו של התלמיד למקצוע השחיטה, הייתה פותחת שערים בפניו כל שוחט שהיה מבקש להתקבל לאחת הקהילות בפולין. בוודאי שהדברים אמורים במי שהחזיק תעודה כי הוא למד את מלאכת השחיטה אצל רבי שלום והורך על ידו לכל פרטיה ודקדוקיה, אלא שגם מי שהחזיק תעודה כי רבי שלום בחן אותו וראה כי שוחט מומחה הוא במלאכתו, היה יכול לקבל את התפקיד ללא כל בחינה ובדיקה נוספת. רבי שלום הפך לסמכות מקובלת על הכל בתחום זה של השחיטה והבדיקה.

אפס שתהילה גדולה זו ופרסומו בכל אתר ואתר כשוחט מומחה שאין בדומה לו בכל קצוות ארץ החלו לעשות את שלהם על רבי שלום ומחשבות של כבוד וגאווה החלו להכנס למוחו בתדירות. מפעם לפעם היה רבי שלום מתענג על כל אותם דברי שבח וקילוס שנאמרו לו, מהפך בהם לכאן ולכאן, ומשתכנע שוב ושוב שאכן אמת ויציב הם. ברגשי שביעות רצון עצמית מופרזת היה רבי שלום מסביר לעצמו כי אכן מדובר כאן בשוחט של כל הזמנים ושל כל הדורות, אחד בדרור ובדורות הקודמים, אשר אין תקלה יכולה לצאת מתחת ידיו האמונות.

מנהג ישראל הוא מקדמת דנא שבכל פעם שחכם וצדק בא לעיר, עולה השוחט דמתא אל אכסנייתו של האורח הנכבד ומציג בפניו את סכין השחיטה כדי שיבדקנו ויראה את כשרותו. גם אל העיר אופוצ'נה היו מזדמנים מפעם לפעם אורחים נכבדים, אם רבני ערים אחרות ואם אדמו"רים ידועי שם, ורבי שלום השוחט היה ממחרת תמיד לעלות אל מעונם, לשוחח עימם בדברי הלכה ואגדה, וכמובן להראות בפניהם את סכינו הממורק.

ברוב ככל המקרים היו האורחים מכירים ויודעים את שמו הטוב של רבי שלום משכבר הימים, והיו שמחים לפגשו ולראות את סכין שחיטתו המהודר. אכן, בכל פעם היו האורחים מפליגים באוזניו של רבי שלום על כשרותו והידורו של סכינו החד והחלק וגומרים עליו את ההלל.

גם דברי שיר ושבח אלו שהשמיעו האורחים הרבים שבדקו את סכינו והפליגו בשבח העיר שזכתה לשוחט נכבד כמוהו חדרו וחללו היטב אל ראשו של רבי שלום שהיה בטוח יותר יותר כי לא נראה כבושם הזה מאז היות ישראל לעם, עד שלקחוהו מחשבותיו לכך שבוודאי הוא ייבחר לעתיד לבוא להיות השוחט בהיכלו של המלך המשיח. כך ממש, לא פחות אלא יותר.

נעץ בו הרבי את עינו
הקדושות, בחן אותו מראשו
ועד כפות רגליו, ואמר לו
במילים קצרות: ביגלנוב
היית יהודי פשוט ותמים,
אבל הסכין שלך היה קדוש.
כשבאת לפיטריקוב התהפכו
היוצרות, אתה אמנם
התעדנת ואף עלית בתורה,
אך הסכין שלך התגשמה...

מסר מספרי אביר יעקב לפרשת השבוע

ולאחריה עזבו הרבי ותלמידיו את הכפר יגלנוב בדרכם אל פרשיסחא. בשעת נסיעתם חזרה לפרשיסחא היה הרבי מפליג רבי בשבחו של השוחט מיגלנוב ואומר: כמה בדוק וכמה עדין הוא הסכין של השוחט מיגלנוב, הלא אור גדול זרח עליו! כמובן שדברי הרבי על מעלת השוחט מהכלל עשת לה כנפים, עד שכמה וכמה ערים גדולות שהתגוררו בהם חסידי פרשיסחא החלו לחזר אחרי השוחט והתאמצו בכל כוחם כי יעזוב את יגלנוב ויעבור לעירם לכהן כשוחט ובודק.

סופו של דבר שאחרי מאמצים מרובים הצליחו פרנסי העיר פיעטרקוב, שהייתה עיר ואם בישראל, להשיג את השוחט מיגלנוב. השוחט עזב את הכפר הקטן וקבע את אהלו בפיעטרקוב, שם עלה והתעלה בתורה ויראת שמים, עד שהפך להיות גדול השוחטים של כל ערי הסביבה.

חלפו שנים מרובות והרבי מפרשיסחא הזדמן ובא אל העיר פיעטרקוב. החסידים שגרו בעיר חרדו לקראת הרבי ובקשו להכין עבורו סעודה משחיטתו של אותו שוחט מיגלנוב, שבזמנו הרבי הפליג בשבחו. עמד השוחט והתקין את סכיניו בהתרגשות רבה, השחין את הסכין וצחצחה היטב, ורק לאחר מכן נכנס ובא אל הרבי כדי שיראה את סכיניו. הרבי לקח את הסכין, העביר עליה את אצבעו, והחזיר לשוחט את הסכין מבלי לומר לו כלום. אף לא מילה אחת של שבח ותהילה לא השמיע הרבי על השוחט ועל סכיניו. אדהכי והכי גם נודע כי הרבי מסרב לאכול משחיטתו.

למותר לציין את המהומה שהייתה בפיעטרקוב. העיר געשה ורעשה: הייתכן ששוחט זה שהרבי כה הפליג בשבחו ימצא פסול בסכיניו והרבי יסרב לאכול משחיטתו. במיוחד התפלא השוחט עצמו, הוא חזר ובדק שוב ושוב את הסכין ולא מצא בו כל פגמה, והוא לא הצליח להבין מדוע סר חנו מהרבי. לאחר חבטו נפש רבים החליט השוחט לחגור עוז בנפשו ולשאול את הרבי בכבודו ובעצמו: מדוע ביגלנוב כה שיבח הרבי אותי ואת סכיני, ואילו פה בפיעטרקוב סר חניני עד שהרבי מסרב לאכול משחיטתו.

הרבי מאמשינוב סיים את סיפורו ולא הוסיף עליו אפילו מילה אחת. המסר היה ברור וחד כסכין של שחיטה ללא כל פגמות. רבי שלום, שאכן היה חסיד גדול ובר דעת, הבין היטב עד היכן הדברים מגיעים. הוא הצדיק עליו את הדין ויצא בהכנעה רבה מאכסניית הרבי בידועו כי מעתה יתנהג בענווה ובשפלות.

על הפסוק (שמות כז כ): 'וְאֵתָהּ תַצְנֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שִׁמּוֹן וְיִתְּ לְךָ פְתִית לְמֹאֵר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד', מפרש רבינו האביר יעקב זיע"א בספרו 'פתוחי חותם' כי יש בכאן רמז מובהק על כך שהאדם צריך להתנהג בענווה ובשפלות ולא להתגאות חלילה.

פוחת האביר יעקב ומביא את דברי הגמרא במסכת מגילה (טו): אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא: עתיד הקב"ה להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק, שנאמר (ישעיה כח ה) 'בַּיּוֹם הַהוּא יְהִי ה' צְבָאוֹת לְעֹטֶרֶת צְבִי וְלְצִפְרִית תְּפָאֲרָה לְשָׂאֵר עַמּוֹ', מאי 'לעטרת צבי ולצפירת תפארה', לעושי צדיקות ולמצפין תפארתו. יכול לכל, תלמוד לומר 'לשאר עמו - למי שמשים עצמו כשירים'.

עטרה זו שהקב"ה עתיד להיות בראש כל צדיק שמשים עצמו כשירים ומתנהג בענווה, מרומזת במילים 'שמן זית זך' שהוא ראשי תיבות בגימטריא 'שדי' וסופי תיבות של 'זך כתיב' למאור הם 'כתר'. כי מי שמשים עצמו כזיתים הנכתשים לשמן והוא עניו ביותר והכל דשים עליו, יזכה לקבל את הכתר והעטרה של הקב"ה.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

ולא ידיעתו, והשתמש בסכין בצורה מגושמת ומרושלת, שכמובן פגמה את הסכין.

אנחת רווחה נשמעה מפיו של רבי שלום בשומעו את ידיעה זו. אכן היא היתה מלווה בכעס עצום על אותו פזיז ששאל את הסכין שלא מדעת ופסל אותה, אולם מאידך היה בזה כדי לפייסו ולהוריד את האשמה מעל כתפיו. החליט רבי שלום להחזיר את כבודו האבוד ורץ כל עוד נפשו בו אל אכסניית הרבי כדי ליידעו על התגלית המרעישת. רבי שלום נכנס לרבי ואמר במהירות: רבי, אכן נודע הדבר: אחד מתלמידי, צעיר שובב, לקח את סכין השחיטה שלא בידיעתי, עשה בה מה שעשה ופסל אותה. יידע הרבי כי הקולר תלוי בצווארו של אותו שואל שלא מדעת, ולא אתי תלון משוגתו.

אלא, שלתדהמתו הרבה של רבי שלום, נשאר הרבי באותה ארשת פנים מחמירה ואמר: אל תדמה בנפשך כי אותו תלמיד הוא האשם בפסילת סכינך. לא ולא, אין הוא אלא שליח מיוחד משמים, דרכו ביקשה ההשגחה העליונה להעמידך על מקומך ולהראות לך כי מוטב יהיה אם לא תתגאה כל כך עם הכישורים שקיבלת במתנת שמים. דע לך, כי דווקא מידת הגאווה שמצויה בך היא זו שגרמה שמשמים ביקשו להראות לך שאל תחשוב כי אתה השוחט הטוב ביותר עלי אדמות, וראיה לדבר, כי הנה גם סכינך יכול להפגם ואתה אפילו לא תרגיש בזה.

המשיך הרה"ק מאמשינוב בתוכחת המוסר אותה השמיע באזניו של רבי שלום השוחט ואמר לו: הטה אונך כאפרסת ואספר לך מנשה שהיה אצל חכימא דיהודאי הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זיע"א:

כפר קטן בשם יגלנוב ניצב ועומד ליד העיר פרשיסחא הנוודעה. מעטים היו תושביה היהודים של עיירה זו, ואף אלו תמימים וישרי דרך היו. מצא איפוא הרה"ק מפרשיסחא את כפר זה כמקום מתאים וטוב כדי להתבודד בו ולעבוד את הקב"ה מבלי מפריעים כאלה ואחרים. בבית הכנסת הקטן שבעיירה היה הרבי יושב ועוסק בתורה בהתמדה רבה, מצטרף לתפילותיהם של הכפריים, ונהנה מזיו השכינה.

מפעם לפעם היה הרבי מזמין אליו, ליגלנוב, את החברא קדישא, תלמידיו המופלגים בתורה ובחסידות, מהם כאלה שהתפרסמו ברבות הימים כצדיקי עולם ומנהיגי עדות קדושות בישראל, כדי ללמוד בצוותא ולעבוד את הקב"ה בדיבור חברים. יחד היו יוצאים בני החבורה עם רבם ליער הסמוך ליגלנוב, מטיילים בו שעות רצופות, כשפיהם ממלל רברבן, דברי תורה וחסידות מכבשונו של עולם.

באחד הימים, אחרי שהרבי ותלמידיו התייעגו שעות ארוכות בתורה ובחסידות, נענה הרבי ואמר לתלמידיו כי ברצונו לסעוד כאן עמם סעודה קטנה. אולם, בטרם יסעודו את ליבם, ברצונו לראות את הסכין של השוחט המקומי ולדעת האם ניתן לסמוך על שחיטתו. מיהרה התלמידים לברר את זהותו של השוחט בעיירה, וכעבור זמן קצר התייצב השוחט לפני הרבי כשבידו סכין השחיטה.

בטרם בדק הרבי את הסכין הוא פנה לשוחט ושאלו: האם יש כאן בכפר יגלנוב אדם תלמיד חכם שיכול אתה להראותו את הסכין. כשהשוחט נענע בראשו לאות שלילה, המשיך הרבי ושאל: אם כך, כיצד אתה מקיים את ההוראה ההלכתית שיש להראות את הסכין לחכם? פתח השוחט את פיו ואמר בתמימות רבתי: אכן מתלבט הייתי קשות בבעיה זו, עד שמצאתי לה פתרון מקורי: במשך זמן רב לימדתי את הלכות בדיקת הסכין לאשתי עקרת ביתי, ומני אז והלאה, בכל עת הצורך אני מראה לה את הסכין, והיא בודקת את הסכין.

חייך הרבי מאוד לשמע תשובתו של השוחט הכפרי. הרבי החזיר לו את הסכין וביקש ממנו כי ישחוט להם עוף ויכין להם סעודת מרעים. השוחט נענה ברצון לבקשה, שחט להם עוף והתקין להם סעודה הגוונה,

הרבי, שלא היה מרבה בדיבורים, היה לוקח את הסכין מידיו של רבי שלו, מעביר את אצבעו על חוד הסכין, רואה כי הסכין חלקה למשעי ואין בה כל שמץ של פגימה או שריטה, ולאחר מכן היה מחזיר לו את הסכין בשמחה ובמאור פנים. תמיד הייתה הכרת פניו של הרבי מעידה בו כי הוא שבע רצון עד למאוד משחיטתו של רב שלום

נוצב ותניחוד: שוקי קטר

לתגובות ולהצטרפות לקבלת הגליון במייל: newsletter.mechubarim@gmail.com

ועשור אל על ידי

פ"ב
אדונינו ורבינו איש
אדוקים הרב ר' אלימלך
בהר אלעזר ליפמן
בעמדת נעים אלימלך
נפטר בא אדר
תלצבה

אדר בא הייליגער רבי ר' אלימלך תגור וזכור
לעולם

על-ידי התהברותם בקדושי עליון גם הם ישכבו אף וחמה ולהיטיב מטוב ה'

כל יהודי בעדינות נפשו ובפנימיות טוהר לבבו, תיכף שנגלה לפניו אש שחורה על גבי אש לבנה, אותיות המאירות של התנא האלוקי הרבי ר' מיילעך, נבער נשמתו בעוז תעצומות, ומצא מין את מינו וניעור לאהבה וליראה את ה' הגדול והנורא, להחזיר ולהשיב את כל חלקי נפשו ורוחו ונשמתו לאביו ולבוראו.

משאירים כלום לעצמם. בכך נתגלה שמיד כשהתחילו רצו לתת.

ותשפיע...

בכל עת שהצדיקים הגדולים הולכים מדרגא לדרגא והורגים את הנחש לגמרי, הם מתעלים לתכלית "צדיק מושל ביראת אלוקים", שהם מתדמים ליוצרם, לשנות הטבע, לחולל פלאות ולהיטיב עם כל הברואים, כי "בשבילים נברא העולם".

ועתה שמחה גדולה בכל העולמות שמופיע בעולם אור חדש: "נועם אלימלך" בשלמות הביאור ותכלית הפאר. הספר שכל הצדיקים ראו בו המשפיע הן לצאת מטיט החומר, והן לקבל ממנו תיקון כזה שכל המקושר זוכה גם כן בעצמו לתת את טובו לכל העולם, שיוכל להעלות את כל הבריאה לשרשה, "ולייחד ייחודים כמותך" (תשובת משיח לשאלת אור שבעת הימים "אימתי קאתי מר". אגרת הבעש"ט).

'מקום גדולתם' - שאנו רואים שהרקיעו שחקים - 'מתגלה בענוותנותם': שהנשמה שלהם שגבה מאד, עד שהם מרגישים, שכל מה שיגעו להגיע לתכלית שלמות השגתם, מדרגתם ייחודם ומופתיהם - הכל רק כדי למסור ולתת, ובכך לתקן את כל הבריאה, הן ברוחני והן בגשמי. הנשמע כזאת והנראה כמוהו, שרואים גדולת הצדיקים שאינם

אשרי העם שככה לו, שהצדיק המשכך הכל ומעלה העולם לשורשו, הוא נותן לנו במתנה שכל אחד יזכה כמוהו לשכך חמת המלך.

מהדורת פאר מושלמת

ביאורים | ציונים | 'צעטיל קטן' ותפילה קודם התפילה מבואר פרקי תולדות מורחבים | מפתחות

אור הגאולה לישרי לב